

TEMA: VEJEN TIL LIGHED GÅR GENNEM BOLIGPOLITIK

I årtier har boligpolitikken været med til at øge uligheden i samfundet. Kampen for lighed er derfor også kampen imod ghettopakken og skyhøje, skattefrie gevinster på at eje en bolig.

Side 10-21

Redaktør: Simon Halskov

Redaktion:

Sarah Glerup Kristensen,
Finn Sørensen, Lars
Hostrup Hansen, Lole
Møller, Anne Overgaard
Jørgensen, Maria Prudholm
og Jon Burgwald.

Art Director:

Maria Prudholm

Layout:

Tobias Frost

Kontakt:

rg@enhedslisten.dk

ISSN: 1903-8496

Abonnementspris:

Uden medlemskab af
Enhedslisten: 150 kr./år
Institutioner: 250 kr./år

Medlemmer modtager
automatisk bladet.

Administration/

abonnement: 33 93 33 24

Næste deadline:

20. august kl. 9.00

Udgives af: Enhedslisten

Forsidefoto:

Unsplash.com

Oplag: 8.300

Tryk: KLS Grafisk Hus

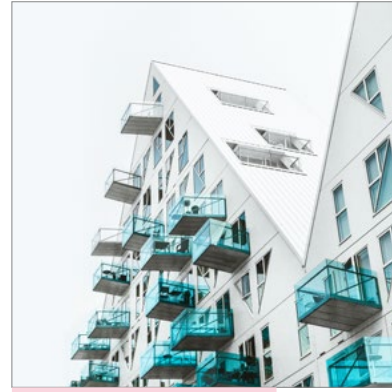
INDHOLD

AKTUEL POLITIK

- 3 Siden sidst
- 4 Vi støtter sygeplejerskerne
- 5 Ydelser: Alle skal ud af fattigdom
- 6 Ny forfatning i Chile
- 7 Udrejsecentre fungerer ikke
- 7 Kort nyt
- 8 Seks bud på højere løn i EU
- 10 Ingen fredstid i Palæstina

ORGANISATION

- 24 Partioffensiv med fremtidsvisioner
- 25 Aktivisme på Arbejdermuseet
- 26 Undskyld fængsling af kommunister
- 27 Pensionister afgør næste valg
- 28 Reportage: Årsmøde 2021
- 31 Annoncer og meddelelser
- 32 Kultur til sommervarmen

TEMA

- 12 **Vejen til lighed går gennem boligpolitik**
I årtier har boligpolitikken været med til at øge uligheden i samfundet. Kampen for lighed er derfor også kampen imod ghettopakken og skyhøje, skattefrie gevinster på at eje en bolig.
- 13 Boligpolitisk program er en milepæl 13
- 14 Tredje år med ghettoloven 14-15
- 16 De dyre botilbud 16-17
- 18 Dansk verdensrekord i gæld 18
- 19 Bæredygtigt byggeri er nødvendigt 19
- 20 Bofællesskabet Permatopia 20-21
- 22 Ligestilling i boligen 22
- 23 "Lejere i alle egne – foren jer!" 23

BOLIGER ER HJEM – IKKE SPEKULATIONSOBJEKTER

Pelle Dragsted
Medlem af Enhedslistens
hovedbestyrelse

"Vores grundsyn er, at boliger skal være et samfundsgode, hvor priser ikke skal fastlægges efter udbud og efterspørgsel, men ud fra et socialt synspunkt".

Ordene lyder radikale i dag, men er faktisk et uddrag fra en tale af Jens Otto Krag på socialdemokraternes kongres i 1970. Siden er udviklingen i vores boligsektor desværre gået stærkt i den forkerte retning. Frem for at være rammen om vores liv, er boligerne i stigende grad blevet forvandlet til spekulative aktiver.

Boligsektoren er blevet sammenfiltret med den finansialiserede kapitalisme, og friværdis og boligformue er nu stærkt drivende for samfundets ulighed. Samtidig er beskyttelsen af lejerne mod ublu priser reduceret, og internationale kapitalfonde er rykket ind i vores storbyer. Imens er byggeriet i vores almene, ikke-profitdrevne sektor nærmest gået i stå. Konsekvensen er, at det er blevet stadig sværere for mennesker med almindelige indkomster at bo – ikke mindst i de store byer.

Det er på tide at vende udviklingen. Og det er netop, hvad Enhedslisten sætter sig for med det nye boligpolitiske program, som blev vedtaget på partiets årsmøde i maj. Det er ikke småreformer, der er tale om, men ændringer, der vil ændre grundlæggende ved vores boligsektor. Fair beskattning af boliggevinster skal stoppe eksplosionen i boligprisstigningerne. Beskyttelse af lejerne mod ublu priser skal give tryghed til lejerne i hele den private lejesektor. Og så skal den almene boligsektor vokse sig langt større – blandt andet ved at give almene boligforeninger forkøbsret til private udlejningsejendomme. Målet er, at demokratiske, fællesejede og profitfrie almene boliger skal udgøre en stigende andel af boligerne.

Boligprogrammet skal følges op af et handlingskatalog, så vi både som aktive i boligbevægelsen og i politiske forhandlinger kan sætte tryk på arbejdet for en ny boligpolitik, der gavner de mange og ikke de få. Kampen for gode og billige boliger bliver ikke mindst vigtig i efterårets kommunalvalg. For Krag havde ret: Vores hjem og vores boliger er alt for vigtige til at blive overladt til markeds kræfternes hærgen.

» "Jeg forstår virkelig sygeplejerskerne, jordemødrene, pædagogerne, social- og sundhedsmedarbejderne og alle de andre, der kæmper mod uligelønnen. Det handler ikke bare om penge. Det handler også om respekt. Alle ved nu, at det i sin tid var en politisk beslutning at lønne nogle fag lavere. Derfor har vi i Enhedslisten altid ment, at det er et politisk ansvar at gøre op med skævheden."

Mai Villadsen i sin tale til Enhedslistens årsmøde.

Foto: Karina Tengberg

DEN GODE NYHED

Et bredt flertal i Folketinget har stemt for et borgerforslag om bedre fødsler, som over 50.000 danskere har skrevet under på. Forslaget indebærer, at gravide skal have ret til fødselsforberedelse i små hold, at overnatte på hospitalet og have én jordemoder med sig hele vejen gennem forløbet.

- Tak til alle jordemødre og sosu'er, der kæmper for fødegangene og en svangreomsorg for alle. Tak til alle fødende og partnere, der har delt deres svære historier. Kæmpe første skridt på vejen til sikring af basale rettigheder til alle - både før, under og efter fødslen. Også til dem, der ikke kan betale selv, siger Pernille Skipper.

DEN DÅRLIGE NYHED

På 11 dage i maj blev 230 palæstinensere, heriblandt 65 børn, dræbt. Samtidig blev 12 israelere, heriblandt 2 børn, dræbt.

- Det er nu, der skal lægges massivt pres på Israel for at ophæve blokaden af Gaza. Ellers står vi med en ny krig, før vi ved af det. Israels disproporcionale brug af militær magt må ikke gå upåtalet hen. Regeringen bør presse på for, at USA stopper med at blokere for seriøs dialog om situationen i FN's Sikkerhedsråd. Det er nu, vi skal vise palæstinenserne, at vi ikke vender dem ryggen, påpeger Christian Juhl.

AKTIVISME

På Enhedslistens årsmøde i maj vedtog vi en udtalelse til støtte for de syriske flygtninge. Samtidigt blev en minikampagne skudt i gang i uge 22 og 23. Der blev udsendt flyers og klistermærker til alle afdelinger, og masser af støttearrangementer, gadeuddelinger, demonstrationer og aktioner er poppet op rundt i det ganske land.

Foto: Stefan Rundstrøm

Sygeplejersker, sygeplejestuderende og sympatisører i hele landet trodsede varmen i juni og demonstrerede for bedre løn til landets sygeplejersker.

Foto: Dansk Sygeplejeråd, Kreds Nordjylland

VI STØTTER SYGEPLEJERSKERNE HELE VEJEN

Baggrunden for de kuldelede overenskomstforhandlinger er en 52 år gammel reform – tjenestemandereformen. Med den blev det politisk besluttet, at sygeplejerskerne og andre kvindedominerede fag skal fastholdes på et urimeligt lavt lønniveau. Derfor skal der også en politisk løsning til for at løse konflikten.

OK21

Simon-Halskov, Rød+Grøn

Regeringen bør komme på banen og vedkende sig det historiske ansvar for

tjenestemandereformen. Sådan lyder meldingen fra Pernille Skipper.

– Og så skal man sætte sig ned og finde de penge, der skal til for, at alle de kvindedominerede fag kommer på niveau med lignende mandsdominerede fag, siger hun.

Gør op med lønhierarkiet

Pernille Skipper og Enhedslisten støtter entydigt sygeplejerskerne i konflikten.

– Deres store nej til overenskomsten er et klokkeklart tegn på, at de er villige til at gå meget langt for et opgør

med den urimelige og historisk betingede uligeløn, fremhæver hun.

Allerede på dagen for sygeplejerskernes nej til mæglingforslaget taltes der om regeringsindgreb. Det ville dog være forkert, mener Pernille Skipper.

– Regeringen og et politisk flertal har i mange måneder henvist til den danske model, når de har afvist at gøre noget ved tjenestemandereformen. Det er ikke nu, de skal i gang med at gribe ind. I stedet skal de gøre op med det lønhierarki fra 1969, som holder de kvindedominerede fag nede, mener hun.

DET FORESLÅR ENHEDSLISTEN

- Der afsættes fem milliarder til en særlig lavtlønspulje ud over de planlagte lønmidler. Midlerne skal øremærkes til at hæve lønnen for de lavestlønnede og de såkaldte kvindefag, så uligelønnen mærkbart formindskes, men den konkrete udformning foretages af arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med den danske model.
- Puljen kan bruges til at hæve lønnen for offentligt ansatte, der har den laveste løn – dvs. omkring 270.000 HK'ere, rengøringsassistenter, SOSU'er m.v. – med ca. 21.000 kr. om året, inkl. pension og feriepenge, for en fuldtidsansat udover de planlagte lønstigninger.
- Puljen kan også bruges ved at give omsorgsfagene en tilsvarende lønstigning, hvilket særligt ville tilgodese pædagoger, sygeplejersker og SOSU'er. Det svarer til en månedlig stigning på ca. 1.750 kr. for en fuldtidsansat, hvis det gives til alle i målgruppen som et særligt tillæg – ud over den almindelige lønstigning.
- Udmøntningen af midlerne skal ske gennem forhandling mellem arbejdsmarkedets parter, men med den binding, at forhandlingsresultatet skal afspejle intentionen om et markant løft i bunden. Puljen fordeles mellem stat, kommuner og regioner efter en nærmere aftalt model.

INDEN FORHANDLINGER: ALLE SKAL LØFTES UD AF FATTIGDOM

Ydelseskommisionen foreslår kontanthjælpsloftet og 225 timers-reglen fjernet. Enhedslisten kalder det et godt afsæt for forhandlinger om at mindske særligt børnefattigdommen – men det er ikke nok.

OFFENTLIGE YDELSER

Simon-Halskov, Rød+Grøn

Den sidste dag i maj fremlagde ydelseskommisionen sine anbefalinger til et nyt ydelsessystem. Enhedslisten glæder sig over, at der bliver lagt op til at forenkle systemet og afskaffe en række fattigdomsydelser. Men beskæftigelsesordfører Victoria Velásquez understreger, at en ny ydelsesreform reelt skal hjælpe mennesker ud af fattigdom.

– For os er det vigtigste, at vi får en aftale, som flytter børn ud af fattigdom. Der findes lige nu tusindvis af børn i Danmark, som ikke får varmt

vintertøj, som ikke kommer til fodbold eller spejder, fordi der ikke er penge til klubkontingentet, og som ikke har råd til at holde børnefødselsdag med vennerne, nævner hun og uddyber:

– Det kan vi ikke være bekendt i et velfærdssamfund. Enhedslisten går til forhandlingerne for at arbejde for, at ingen børn skal være så fattige, at de ikke har råd til at være en del af fællesskabet.

Tænk systemet forfra

Hvis det stod til Enhedslisten, var der ikke et eneste barn, som voksede op i fattigdom.

– Kontanthjælpsloftet har været en katastrofe, som har kastet tusindvis af børn ud i fattigdom. Jeg er glad for, at kommissionen lægger op til at afskaffe dette politiske makværk. Det vigtige er, at vi ikke bare skifter kontanthjælpsloftet ud med en anden fattigdomsydelse, men at vi rent faktisk sikrer ordentlig hjælp til de familier, der har mindst, fremhæver Victoria Velásquez.

Hun og Enhedslisten er åbne over for at skabe et mere enkelt ydelsessystem og tænke det forfra.

– Der er store problemer med det nuværende system, som både er uigennemskueligt og taber folk på gulvet. I sidste ende handler det om at løfte mennesker – uanset hvem de er – ud af fattigdom, understreger hun og fortsætter:

– Det skal vi bruge ydelseskommisionens anbefalinger som afsæt til at sætte turbo på. Vi ved nemlig, at fattigdom ødelægger liv for alle, som er ramt af det.

ANDRE UDSATTE BETALER FOR FORBEDRINGER

En alvorlig slagside i ydelseskommisionens forslag er, at syge, langtidsledige, mennesker uden uddannelse, og mennesker, som ikke har været længe nok i Danmark, skal betale for forbedringer for nogle få tusind børnefamilier.

– Mange flere ryger ned på en ydelse, som kun er lidt mere end det halve af den nuværende kontanthjælpsats, nemlig 6.600 før skat pr. måned for forsørgere og 7.600 for enlige (over 30), forklarer Finn Sørensen, tidligere beskæftigelsesordfører for Enhedslisten.

– Hvis man skal have en højere sats, skal man gøre sig fortjent til det ved at opfylde skrappe krav til uddannelse og beskæftigelse. Hertil kommer de andre krav, der findes i forvejen, om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet og have opholdt sig i Danmark i syv ud af de seneste otte år, konstaterer han.

» Kontanthjælpsloftet har været en katastrofe, som har kastet tusindvis af børn ud i fattigdom. Jeg er glad for, at kommissionen lægger op til at afskaffe dette politiske makværk.

Victoria Velásquez, Enhedslistens beskæftigelsesordfører

I 2001 levede omkring 30.000 danske børn i fattigdom. 18 år senere var dette tal fordoblet, ikke mindst pga. de mange reformer, der begrænser offentlige ydelser.

Foto: Unsplash.com

STORT VALGNEDERLAG TIL HØJREFLØJEN I CHILE

Chile skal have en ny forfatning, og medlemmerne af forfatningskommissionen er netop blevet valgt. Rød+Grøn har i den anledning talt med den herboende chilener Waldo Salomon.

INTERNATIONALT

Lole Møller, Rød+Grøn

Ved valget opnåede højrefløjen ikke de 33 procent af stemmerne, der skal til for at nedlægge veto og kaste grus i processen, konstaterer Waldo Salomon med tilfredshed.

- Når forfatningen fra Pinochets militærdiktatur endelig bliver kastet på møddingen, så skyldes det presset fra omfattende sociale protester, fastslår Waldo og uddyber:

- Tre millioner gik på gaden den 25. oktober 2019. Protesten blev udløst af en prisforhøjelse på 30 pesos på metrobilletter, men bagved lå en ophobet

vrede over årtiers nyliberale økonomiske politik, hvor der er blevet privatiseret, dereguleret og gennemført utallige sociale nedskæringer. Derfor lød et rammende slagord: "Det er ikke 30 pesos, det er 30 år", fortæller Waldo.

De folkelige protester førte til, at regeringspartierne og oppositionen indgik 'Aftale om social fred og en ny forfatning'.

Mellem apati og håb

De politiske partier har alle mere eller mindre tilpasset sig de eksisterende vilkår og befolkningen har ingen tillid til dem, forklarer Waldo. Det afspejler sig i den lave stemmeprocent, som kun nåede op på 43 procent.

- Umiddelbart ser valgresultatet lovende ud, men der er flere snubletråde i de rammer, der er udstukket for kommissionens arbejde: Arbejdet skal afsluttes inden for et år. Udkastet bortfalder, hvis det ikke opnår tilslutning

fra to tredjedele af medlemmerne. Det skal vedtages endeligt ved en folkeafstemning, nævner Waldo.

De sociale bevægelser og de oprindelige folk har kæmpet hårdt for at blive hørt, og der er brug for grundlæggende reformer og et opgør med elitens privilegier.

- Store dele af befolkningen kræver en mere retfærdig fordeling af goderne, bedre pensioner, sundhed og uddannelse. Men det bliver svært, for solidariteten får baghjul af mange særinteresser, og der savnes en fælles strategi for forandring, vurderer Waldo.

Han håber, at de sociale bevægelser fortsat vil presser på for et opgør med den neoliberale politik og for sikringen af de politiske og sociale rettigheder.

- Jeg vil ønske, at NGO'erne slår ring om medlemmerne af forfatningskommissionen og ikke lukker dem ud, før de sender hvid røg op som tegn på, at de er nået til enighed, slutter Waldo.

» Tre millioner gik på gaden den 25. oktober 2019. Protesten blev udløst af en prisforhøjelse på 30 pesos på metrobilletter, men bagved lå en ophobet vrede over årtiers nyliberale økonomiske politik, hvor der er blevet privatiseret, dereguleret og gennemført utallige sociale nedskæringer.

Waldo Salomon, herboende chilener

JORDSKREDSVALGET TIL FORFATNINGSKOMMISSIONENS 155 PLADSER

Præsident Piñeras højrekoalition: 24 procent
Centrum-Venstrekoalitionen: 16 procent
Frente Amplio og Det Kommunistiske Parti: 18 procent
De uafhængige kandidater fra de sociale bevægelser: 42 procent

52 procent af de valgte er kvinder, og 17 procent repræsenterer de oprindelige folk.

Foto: Socialisten.dk

UDREJSECENTRE: DET ER KONSTRUKTIONEN, DEN ER GAL MED

Ved folketingsårets afslutning blussede debatten om udrejsecentre op igen. Denne gang fordi udlændinge- og integrationsministeren foreslog at flytte udrejsecentre Kærshovedgård som ligger i Vestjylland, til Langeland.

UDLÆNDINGE

Shuki Foighel, rets- og migrationspolitisk rådgiver

Som bekendt faldt ministerens flytteplaner på gulvet, fordi de lokale lange-lændere og flere partier protesterede. For Enhedslisten er selve placeringen af et udrejsecenter dog ikke det væsentlige. Udrejsecentrene, som vi kender dem i dag, er i det hele taget ikke en god løsning.

Man kan havne på et udrejsecenter på forskellige måder. Nogle er udvist ved dom, andre har fået afslag på asyl eller fået frataget deres opholdstilladelser men har aldrig begået kriminalitet. Det er en god idé at holde de to grupper adskilt, men det har aldrig

været en god idé at samle mange kriminelle på et sted.

Et kapløb mod bunden

Mange af dem, der sidder på centrene, kan ikke tvangsudvises. De lande, man vil sende dem til, vil nemlig ikke tage imod dem. Skiftende regeringer har gennem de sidste mange indført "motivationsfremmende foranstaltninger" for at få de her mennesker til at udrejse frivilligt. Helt kort betyder det, at man har gjort vilkårene for de udviste værre og værre for hvert år. Men uanset hvor dårlige vilkår, man tilbyder folk, er det for langt de fleste ikke tilnærmelsesvis så slemt som at blive sendt retur til det land, de er flygtet fra.

At have voksne og børn siddende på et udrejsecenter langt ude på landet, uden mulighed for at arbejde, med opholds- og meldepligt, og ingen mulighed for at opretholde noget, der minder om et almindeligt liv, er umenneskeligt og skadeligt. Langt de fleste på sådanne centre udvikler psykiske diagnoser, og selvmord er ikke en sjældenhed blandt beboerne.

At have voksne og børn siddende på et udrejsecenter langt ude på landet, uden mulighed for at arbejde, med opholds- og meldepligt, og ingen mulighed for at opretholde noget, der minder om et almindeligt liv, er umenneskeligt og skadeligt.

Får ikke folk til at rejse

De fleste kan principielt være på et udrejsecenter for evigt. Nogle har allerede siddet der i mere end 20 år. Det er ikke en holdbar løsning, og det får tydeligvis ikke mennesker til frivilligt at udrejse.

Enhedslisten har foreslået et alternativ til udrejsecentrene. I stedet for at have mennesker, som aldrig har overtrådt loven, der lider på centrene til en pris på 300.000 kr. om året, forslår vi, at man kan få lov at bo i sit eget hjem eller hos sin familie. Man skal have lov at gå på arbejde og forsørge sig selv. Og hvis man er kriminel, skal man have en fodlænke på. Det vil forbedre de udvistes vilkår væsentligt. Udrejsecenteret skal man kun bo på få dage op til en eventuel afrejse.

ØKONOMIAFTALE SVIGTER MENNESKER MED HANDICAP

"Det her er en fuckfinger til mennesker med handicap." Sådan vurderer Thorkild Olesen, formand for Danske Handicaporganisationer, en kommunal økonomiaftale, der landede i juni. Enhedslisten mener også, at aftalen svigter handicapområdet.

- Mere end hver anden sag på børnehandicapområdet ankes. Hver anden! Det viser altså, at der er noget helt, helt galt. Der er ikke ordentlig retssikkerhed - der er ikke ordentlig hjælp, konstaterer Mai Villadsen. Hun og Enhedslisten presser på for ordentlige og permanente løsninger.

SEJR FOR BIO-DIVERSITETEN I EU

Klima- og miljøudvalget i EU-Parlamentet har stemt for ambitiøse krav til udmøntningen af EU's biodiversitetsstrategi frem mod 2030. Blandt kravene er beskyttelse af 30 procent af EU's areal både til lands og vands, streng beskyttelse af mindst 10 procent af det samlede areal, mere økologi, skovplantning og skånsomt fiskeri. - Det vil være en game changer for naturen og forpligte EU og medlemslandene til at vende udviklingen fra masseudryddelse af dyre- og plantearter til sunde økosystemer, vurderer Nikolaj Villumsen, der har været venstrefløjens gruppens forhandler.

STOP ANGREBET PÅ FORSKERNE

3.241 forskere har råbt op og skrevet under på et krav om, at forskningsministeren skal lægge afstand til højrefløjens angreb på forskningsfriheden. Enhedslisten bakker op om forskerne. - Det løber mig koldt ned ad ryggen, når jeg ser den kampagne som borgerlige politikere kører imod navngivne forskere. En fri forskning er helt afgørende for et sundt og nysgerrigt samfund. Forskerne skal kunne passe deres arbejde: Forske, fortælle og formidle viden som udfordrer os, og stiller spørgsmål ved de etablerede sandheder i vores samfund, understreger Mai Villadsen.

 NYT FRA FOLKETINGET

SEKS BUD PÅ, HVORDAN LØNNINGERNE FORBEDRES I EU

Lønstagnation, stigende ulighed og forøget udbredelse af working poor-fænomenet er alt sammen realiteter. Her er seks bud på, hvordan vi løser udfordringerne uden et EU-mindstelønsdirektiv.

ARBEJDSMARKED

Christian Schmidt Jacobsen, EU-politisk medarbejder

Tag en for holdet. Det har været et implicit budskab fra lande som Tyskland, Spanien, Portugal og Frankrig, når det

kommer til det heftigt debatterede mindstelønsdirektiv i EU. Landene tror nemlig på, at direktivet vil løfte lønningerne i EU, selvom der ikke er noget i direktivet, der tyder på det.

I Danmark og Sverige er der bred enighed om, at direktivet vil være gambling med den nordiske model, hvor arbejdsmarkedets parter forhandler lønnen på plads. Der er altså et reelt dilemma på spil: På den ene side stiger uligheden, og working poor-fænomenet udbredes i EU. På den anden side er det en kendsgerning, at EU-Kommissionen og de nævnte medlemslande arbejder for et direktiv, der vil forringe, måske endda på sigt afskaffe, den nordiske model. En model, der giver lønmodtagerne indflydelse og magt, og har skabt nogle af de bedste lønninger i verden til et bredt udsnit i befolkningen.

Men der er veje til bedre lønninger i EU, som ikke udfordrer den nordiske model. Her er seks forslag.

» I Danmark og Sverige er der bred enighed om, at direktivet vil være gambling med den nordiske model, hvor arbejdsmarkedets parter forhandler lønnen på plads.

1. EU-støtte betinget af overenskomstdækning

EU bruger milliarder til at støtte virksomheder. Et godt eksempel er landbrugsstøtten – ca. en tredjedel af EU's enorme budget går til landbrugsstøtte.

Lige nu forhandles der i EU om en reform af landbrugsstøtten. EU-Parlamentet har i forhandlingerne foreslået, at modtagelse af landbrugsstøtte skal betinges af, at modtagere overholder en række arbejdstagerrettigheder.

Det skal ses i lyset af, at flere arbejder under kummerlige forhold i det europæiske landbrug. Fagforeninger og flygtningeorganisationer har endda kaldt tilfælde i Spanien og Italien for moderne slaveri.

I Enhedslisten er vi tilhængere af EU-Parlamentets forslag. Vi mener, at alle, der modtager landbrugsstøtte, skal forpligtes til at leve op til ILO's krav om faglige rettigheder og overenskomstmæssige vilkår. Det skal ikke kun være reglen for landbrugsstøtte, men EU-støtte i det hele taget.

2. Udbudsregler, hvor overenskomstdækning er det centrale krav

EU's medlemslande har mulighed for at kræve ordentlige arbejdsvilkår hos aktører, der udfører opgaver for det offentlige. Men det er ikke et krav.

Det er problematisk. I grunden åbner det for, at EU-lande kan få udført offentlige opgaver, hvor der sker social dumping for skatteydernes penge. Som det er lige nu, skal medlemslandene vægte det "økonomisk set mest fordelagtige tilbud" som det afgørende kriterium ved offentlige udbud.

Reglerne bør ændres, så det centrale krav for at vinde offentlige opgaver er, om virksomheden lever op til ILO's bestemmelser om faglige rettigheder og overenskomstmæssige vilkår. Det vil luge ud i fuserfirmaer og give forrang til ærlige aktører

3. Forhåndsgodkendelse af virksomheder

En anden måde at give forrang til hæderlige arbejdsgivere er, at give medlemslandene ret til at forhåndsgodkende virksomheder.

Det vil fungere sådan, at udenlandske virksomheder på forhånd skal anmeldes, hvis de vil løse en opgave i Danmark. Her bør vi kunne sige nej til virksomheden, hvis vi kan se, at den har historik for fusk, svindel og dårlige arbejdsvilkår til ansatte. Det er lige nu forbudt i EU-retten..

4. ID-kort til vandrende arbejdstagere

I EU-parlamentet arbejder Enhedslisten for et ID-kort til vandrende arbejdstagere for at sikre håndhævelsen af løn- og arbejdsvilkår, særligt i sektorer, der er præget af vandrende arbejdskraft.

Det er vores holdning, at det skal være muligt at arbejde i andre lande, men det nytter ikke, at det skaber social dumping. Et ID-kort til vandrende arbejdstagere vil sikre, at det er nemmere for nationale myndigheder og arbejdsmarkedets parter at kontrollere, om spanske tjenere får en ordentlig løn i Berlin.

ID-kortet skal fungere sådan, at den enkelte arbejder får et socialt sikringsnummer der inkluderer et personligt arbejdskort, hvor det vil være muligt at tjekke digitalt, at forholdene er, som de skal være. I København har man erfaringer med et ID-kort, og det har gjort det nemmere at bedrive

Det er vores holdning, at det skal være muligt at arbejde i andre lande, men det nytter ikke, at det skaber social dumping. Et ID-kort til vandrende arbejdstagere vil sikre, at det er nemmere for nationale myndigheder og arbejdsmarkedets parter at kontrollere, om spanske tjenere får en ordentlig løn i Berlin.

kontrol og dermed opdage social dumping. Det er netop denne form for best practice og allerede eksisterende modeller nationalt, som det er meningen, at kortet skal bygge på.

Enhedslistens medlem af EU-parlamentet, Nikolaj Villumsen, er ordfører på sagen om ID-kortet.

5. Arbejdskontrakter godkendt af fagforeninger

Et forslag vi i Enhedslisten længe har talt for er, at arbejdskontrakter for vandrende arbejdstagere skal godkendes af nationale fagforeninger.

Det vil sikre, at bulgarske håndværkere får en ordentlig løn og rimelige vilkår, hvis de skal udføre en opgave i Sverige. Samtidig sikrer det, at fagforeningerne får en større rolle at spille nationalt. Det vil være med til at forøge fagforeningernes indflydelse.

Lige nu forhindrer reglerne om virksomhedernes frie etableringsret og arbejdskraftens frie bevægelighed, at arbejdskontrakter kan kræves godkendt af fagforeninger i medlemslandene.

6. En social protokol

I EU er det traktatstadfæstet, at virksomhedernes konkurrenceevne står over faglige rettigheder. Det har en række EU-domme fastlagt. EU understøtter på den måde social dumping.

En løsning på det er at tilføje en social protokol til traktaten. Protokollen skal fastslå, at faglige rettigheder står over virksomhedernes konkurrenceevne og dermed de fire bevægeligheder – for varer, arbejdskraft, kapital og tjenesteydelser. Det vil forhåbentlig ændre på udfaldet af de domme, der fremadrettet kommer ved EU-Domstolen.

EU's grundlag for at understøtte social dumping vil blive eroderet markant, og vi vil stå med et traktatgrundlag, der i højere grad tager højde for arbejdstagernes vilkår.

I EU er det traktatstadfæstet, at virksomhedernes konkurrenceevne står over faglige rettigheder. Det har en række EU-domme fastlagt. EU understøtter på den måde social dumping.

I PALÆSTINA FINDES DER INGEN FREDSTID

Efter endnu en krig, endnu et brutalt bombardement af Gaza, glemmer verden igen palæstinenserne, den ulovlige besættelse og de umenneskelige vilkår, som over fem millioner palæstinensere har levet under gennem 54 år. Enhedslisten arbejder benhårdt for at fastholde fokus på besættelsen som hovedproblemet og presset på besættelsesmagten Israel.

PALÆSTINA

Leila Stockmarr, udenrigspolitisk rådgiver og folketingskandidat

Vi er efterhånden blevet vant til det: bomberne falder i Gaza, dødstillene særligt på den palæstinensiske side stiger, debatten raser og statsledere maner til besindighed. Efter fire krige i Gaza på godt ti år er det næsten blevet et normalt men uhyggeligt voldsteater, der udspiller sig for øjnene af hele verden.

» I Palæstina findes der ingen fredstid. Selv når bomberne ikke regner fra himlen, lever godt fem millioner palæstinensere under et brutalt, militært apartheidregime. Befolkningen er lukket inde bag mure og kan kun bevæge sig fra a til b på Israels nåde.

Bosættelsespolitikken, som er blevet gennemført af både højre- og venstrefløjeregeringer i israelsk politik, gør det umuligt at skabe en palæstinensisk stat.

Foto: Unsplash

I Palæstina findes der ingen fredstid. Selv når bomberne ikke regner fra himlen, lever godt fem millioner palæstinensere under et brutalt, militært apartheidregime. Befolkningen er lukket inde bag mure og kan kun bevæge sig fra a til b på Israels nåde. Civile fængsles uden rettergang, mens mere end 600.000 bosættere på tyvagtig vis og i strid med international lov er flyttet ind på palæstinensisk land.

En brutal kolonimagt

Under krigen i maj i blev ca. 60 uskyldige palæstinensiske børn dræbt. Det ledte ikke til massive fordømmelser af Israel. Tænk blot, hvis det havde været 60 israelske børn, så havde der med sikkerhed været ramaskrig over hele linjen i den vestlige verden. Sat på spidsen har vi normaliseret en situation, hvor prisen for et israelsk barn er langt højere end prisen for et palæstinensisk barn. Det vidner både den danske pressedækning og reaktionerne fra flertallet af det danske folketing om. Naturligvis skal Hamas fordømmes, de tjener hverken freden eller den palæstinensiske sag. Men det kan ikke tage ansvaret fra Israel. Besættelsen giver næring til og avler den vold, som rammer begge befolkninger.

Det er netop den helt åbenlyse uretfærdighed, som Enhedslisten adresse-

rer. Det er kun ved at insistere på de helt basale, brutale misforhold og strukturelle uretfærdigheder, vi kan tage fat om problemets rod. Enhedslistens analyse er klar: Israel er en brutal koloni- og besættelsesmagt, som Vesten har holdt hånden under – i alt for mange år. Vores egen berøringsangst overfor vores egen historie og den jødiske stats kompleksitet har ledt til et massivt svigt af palæstinenserne. Derfor har vi et reelt medansvar for palæstinensernes skæbne og et klart ansvar for at lægge pres på Israel. Landet, der ikke kun har det primære ansvar for voldsudgydelserne, men som også har magten og muligheden for at handle.

Israel er sin egen største trussel

Israel har alle kort på hånden. Det eneste kort, palæstinenserne efterhånden har tilbage på hånden, er, at de ikke har noget at miste. For hver dag, der går, eroderes det geografiske grundlag for en palæstinensisk stat. Bosættelsespolitikken, som er blevet gennemført af både højre- og venstrefløjeregeringer i israelsk politik, gør det ikke blot umuligt at sikre en palæstinensisk stat. Politikken vidner også om, at Israel er blevet vant til at gøre, som man vil, uden det har konsekvenser.

Efter fire krige i Gaza på godt ti år er død og ødelæggelse blevet noget, som palæstinenserne – og verdenssamfundet – er blevet skræmmende vant til.

Foto: iStockphoto

Det mantra skal vi gøre op med. Vi kæmper for, at de standarder, vi bruger over for andre lande, også skal gælde Israel. På den lange bane tjener det heller ikke Israels egne interesser at få frit spil. Ikke hvis man ønsker et fredeligt og reelt demokratisk Israel. Lidt karikeret sagt er den israelske besættelse den største sikkerhedstrussel mod Israel i dag. De aktører, som agiterer mod Israel, ville have så meget mindre vind i sejlene, hvis der ikke var en besættelse.

Regeringen er fodslæbende

Herhjemme fører Socialdemokratiet desværre en meget pro-israelsk linje. Under den seneste krig i Gaza var det stort set umuligt at få regeringen til at erkende, at Israels brug af militærmagt er helt ude af proportioner. Men mens magthaverne er fodslæbende, oplever vi også en voksende opbakning til den palæstinensiske sag i den bredere befolkning. Flere siger fra overfor Israels racisme og overgreb. Hvem ved, måske er yngre generationer lidt mindre berøringsangste, og måske kommer den globale kamp mod racisme, som f.eks. Black Lives Matter har været med til at give vind i sejlene, endelig palæstinenserne til gode?

Enhedslistens internationale team på Christiansborg bruger alle parlamentariske kanaler til at lægge pres på regeringen for at ændre den mildest talt fodslæbende linje overfor Israel. Vi presser regeringen med fakta, international lov og konventioner. Vi indkalder til forespørgselsdebatter, holder offentlige møder og bakker op om alt det vigtige arbejde, som vores Palæstina-grupper laver rundt i landet. Udenrigsminister Jeppe Kofod forsøger ofte at stikke hovedet i busken, deponere (sylte) sin udenrigspolitik i EU. Vi kræver, at regeringen kommer ud af busken og tager stilling til, hvad der sker lige for øjnene af os.

Under krigen fik vi for første gang et bredt flertal i Folketinget til at sige ja til at ville arbejde for, at blokaden af Gaza ophæves. En lille, men vigtig sejr – selvom det er død-deprimerende, at barren for fremskridt skal sættes så lavt al den stund, at den politiske virkelighed er så brutalt uretfærdig.

Vi fastholder presset

Så længe ingen sætter Israel stolen for døren, politisk såvel som økonomisk, får dette absurdteater lov til forsætte – indtil der ikke er mere land at kolonisere, og den palæstinensiske befolk-

ning lever koncentreret i "bantustans", reduceret til både stats- og rettighedsløse subjekter. Det handler om at fastholde et massivt pres, om at bruge vores viden som våben og i Folketinget bringe dagsordener op, som tager udgangspunkt i virkelighedens verden.

I efteråret fremlægger vi et beslutningsforslag, hvor vi beder Folketinget forholde sig til Israel som et apartheidstyre, ligesom vi bakker op om at boykotte Israel. Særligt bosættelsesøkonomien, som jo desværre er svær at adskille fra den generelle israelske økonomi.

Israel-Palæstina konflikten er født af det internationale samfund og kan kun løses ved pres udefra. Enhedslisten er garant for, at det pres fastholdes.

Så længe ingen sætter Israel stolen for døren, politisk såvel som økonomisk, får dette absurdteater lov til forsætte – indtil der ikke er mere land at kolonisere, og den palæstinensiske befolkning lever koncentreret i "bantustans", reduceret til både stats- og rettighedsløse subjekter.

I årtier har boligpolitikken været med til at øge uligheden i samfundet. Kampen for lighed er derfor også kampen imod ghettopakken og skyhøje, skattefrie gevinster på at eje en bolig.

NYT BOLIGPOLITISK PROGRAM ER EN MILEPÆL

Enhedslisten fik på årsmødet i maj et boligpolitisk delprogram – og dermed en sammenhængende boligpolitik. Det er et fantastisk og tiltrængt fremskridt for vores parti.

Peter Ussing, boligpolitisk udvalg

Boligpolitikken i Danmark er gennem de sidste årtier løbende blevet mere urimelig og ulighedsskabende. Det skyldes blandt andet, at venstrefløjen gennem årtier har nedprioriteret den boligpolitiske kamp. Men boligområdet har altid været – og er fortsat – et centralt område i klassekampen.

Det betyder blandt andet, at:

- Det er blevet så dyrt at få en bolig i de store byer, at kun de mest privilegerede i dag har råd til det.
- I den almene sektor betyder ghettoloven og fleksibel udlejning diskrimination af de fattige, de arbejdsløse, dem med korte uddannelser, alle med ikke-vestlig baggrund og de tidligere straffede.
- Boligejerne tjener enorme skattefrie kapitalgevinster på det at eje fast ejendom, mens lejerne bliver sorteper.
- Andelsboliger er blevet gjort til spekulationsobjekter på linje med ejerboliger.

Vi ønsker at sikre alle en mulighed for at få en bolig til en pris, de kan betale, og samtidigt at fjerne de store skattefrie gevinster på ejerboliger.

Vores bud på en mere retfærdig boligpolitik

Enhedslisten har siden 2012 haft en årsmødevedtagelse om at afskaffe ejendomsværdiskatten og indføre slutskat på den kapitalgevinst, en boligejer kan opnå. Det nye boligprogram lægger nu op til, at ejerne af ejer- og andelsboliger skal betale ejendomsværdiskat hvert år. Og så høj en skat, at dette dæmper væksten i boligpriserne.

Der skal ryddes op i de kreative låneformer, som har været med til at drive boligpriserne op.

Op til folketingsvalget i 2019 førte partiet valgkamp med krav om, at der skulle bygges en ny almen bolig for hver en bolig, der blev revet ned som følge af Ghettopakken. Det

nye boligprogram fastslår, at partiet ønsker helt at afskaffe Ghettopakken.

Enhedslisten kræver, at mindst 50 procent af alle nybyggede boliger fremover skal være non-profit, almene boliger. De nye almene boliger skal have en husleje, som almindelige lønmodtagere kan betale, så alle kan bo godt uanset indkomst. Og de almene boligafdelinger skal styres med reelt beboerdemokrati.

Priserne på boliger skal sænkes, blandt andet ved at give den almene sektor bedre finansiering med lavere omkostninger. Årsmødet slog også fast, at partiet er imod fleksibel udlejning.

Afskaf privates ret til at udleje boliger

Vi ønsker at afskaffe den private udlejningssektor. Indtil det er sket, skal de private lejeboliger reguleres for at undgå den spekulation, vi ser. Ved moderniseringer af boliger indføres altid omkostningsbestemt leje. Beboerne skal kunne afvise unødvendige "moderniseringer" af deres boliger og have større indflydelse på deres boligforhold gennem beboerdemokrati. Kommunerne skal sikres anvisningsret til lejligheder i de private udlejningsejendomme.

Lokalt arbejde skaber forandring

Der er tale om et ambitiøst boligprogram. På grund af den kraftige højredrejning på boligområdet vil vi fra starten ikke have mange allierede. Men vi håber, at vi kan skabe en bevægelse mod større lighed og social ansvarlighed på boligområdet.

Da vi har lang vej foran os, opfordrer vi partiets medlemmer til at kæmpe i boligbevægelsen, i de lokale boligforeninger og lejerforeninger samt i kampen mod Ghettopakken. Og i Enhedslistens boligpolitiske udvalg!

Tak til de boligaktivister fra hele landet, som har hjulpet med at lave programmet. Og tak til dem, som har bidraget til at skrive programmet, ikke mindst til Pelle Dragsted og Margit Kjeldgaard.

Læs mere om Enhedslistens boligpolitiske udvalg på: bpu.enhedslisten.dk

TREDJE ÅR MED GHETTOLOVEN

Elsebeth deler sin personlige oplevelse af, hvordan det er at leve med et ghettostempel. Hun opfordrer til modstand.

Elsebeth Frederiksen

– Når jeg besøger f.eks. Vollsmose, så er magtesløsheden og isolationen desværre den samme, som da jeg var der sidst. Ja, måske endda værre. Jeg oplever, at danske regler, love og normer kommer til kort i områder, der ikke er danske i deres værdier.

Sådan startede 2018 med statsminister Lars Løkke's nytårstale. Dengang sad jeg i afdelingsbestyrelsen i Gellerup-parken og blev ringet op af DR, som ville høre min kommentar til talen. Jeg blev interviewet på toppen af Gellerup i den nye kommunale bygning, der blev bygget som en slags var-tegn for Gellerup. Den skulle symbolisere en ny begyndelse med helhedsplanen, der blandt andet havde medført, at fem blokke var revet ned.

Selvom Løkke sagde det ret klart, vidste jeg ikke, hvad der var i vente. Det fandt jeg først ud af 10. marts. Den dag var stolegymnastik aflyst i Mjølnerparken. I stedet troppede ti

ministre op for at forklare beboerne og alle andre danskere, at deres område er et problematisk område. Ministrene talte om parallelsamfund, ghettoer og social kontrol. De forklarede, at fordi der bor for mange såkaldt ikke-vestlige, skulle områderne afvikles. Her lagde de op til at rive gode boligblokke ned og tvinge folk ud af deres hjem.

Almen Modstand blev født

Kort efter politikernes besøg blev Almen Modstand dannet på et stormøde i København. Jeg var med sammen med nogle stykker fra Aarhus, og efter mødet dannede vi Almen Modstand Århus.

Vi har kæmpet, vi har demonstreret og skrevet breve til ministre. Jeg har været fortvivlet, grædt, mistet håbet og er kravlet op af hullet igen og igen. Jeg har været bange for, om jeg blev smidt ud af mit hjem. Da jeg fandt ud af, at min blok ikke skulle rives ned, kneb jeg en tåre, men var samtidig meget ked af det på mine naboers vegne, fordi de skulle miste deres hjem. Det skete, da et flertal i Aarhus byråd helt kritisk beslattede, at syv boligblokke skulle rives ned i Gellerup – allerede inden GhettoLOVEN var vedtaget.

De eneste, der stemte imod, var Enhedslisten. Alternativets eneste repræsentant, som senere er skiftet til SF, stemte for med begrundelsen: "Vi mener, at vi bedre kan præge processen og de videre forhandlinger med boligelskaberne i en mere empatisk og inddragende retning ved at være med i forliget frem for at stå udenfor."

Enhedslisten fik kritik for "bare at stå udenfor og råbe" uden at tage ansvar. Men folk mister altså deres bolig uanset, om de får et empatisk klap på skulderen eller en knyt-næve i ansigtet på vej ud af døren. Det handler om folks hjem – ikke om den lille indflydelse, som Enhedslisten eventuelt kunne have fået på, hvordan nedrivningerne foregik.

» Vi har kæmpet, vi har demonstreret og skrevet breve til ministre. Jeg har været fortvivlet, grædt, mistet håbet og er kravlet op af hullet igen og igen. Jeg har været bange for, om jeg blev smidt ud af mit hjem. Da jeg fandt ud af, at min blok ikke skulle rives ned, kneb jeg en tåre, men var samtidig meget ked af det på mine naboers vegne, fordi de skulle miste deres hjem.

Boligaktivister demonstrerer mod GhettoLOVENS urimelige eksklusion af mennesker, der ikke på alle områder følger normen.

Foto: Almen modstand

Beboerne i Gellerup oplever, at ghettotemplet gør det vanskeligere at fastholde og tiltrække mennesker med forskellige baggrunde. Lovgivningen fjerner desuden tusinder af gode og billige boliger, hvoraf en del er nyrenoverede.

Foto: Almen modstand

BLIV AKTIV I ALMEN MODSTAND

Almen Modstand blev startet af beboere fra forskellige almene afdelinger som reaktion på ghettolovpakken. Initiativet er lokalt forankret, udenomsparlamentarisk og partipolitisk neutralt.

Læs mere og find eventuelt din egen afdeling på www.almenmodstand.dk

der tale om store familieboliger, som der aldrig bliver bygget tilsvarende af igen. Lige nu står over 100 lejligheder tomme i Gellerup. På grund af corona har boligforeningen ikke kunnet forhandle en helhedsplan på plads med borgmesteren, og beboerne har ikke kunnet stemme om den. Imens står lejlighederne tomme, fordi få vil flytte ind i en lejlighed, der alligevel skal rives ned inden for få år.

Nu venter vi på møder, der kan afgøre blokkenes fremtid. Imens er de berørte beboerne begyndt at reagere. De har samlet underskrifter, som de har afleveret til borgmesteren. De har demonstreret, og det er vel at mærke mennesker, der for manges vedkommende aldrig har prøvet at demonstrere før.

Jeg håber, at de bliver hørt, men har mine tvivl, for politikerne lyder ligeglade. De lyder som om, de har besluttet sig for længst, og så skal ingen eksperter udtale sig eller tro, at de ved bedre end politikerne. Uanset om de er eksperter på deres eget liv eller har forsket i mange år.

Elsabeth Frederiksen bor i Gellerup og arbejder til daglig for Skråppebladet, som er Brabrand Boligforenings beboerblad.

Opture og nedture i Gellerup

Jeg har boet i Gellerup siden 2004. Jeg har ikke oplevet de problemer, som politikerne siger, der findes her. Selvfølgelig ved jeg, at her er mange arbejdsløse og folk uden uddannelse, men jeg har aldrig oplevet det som et problem, der ikke kunne løses med boligsociale indsatser, danskurser, mentorordninger og lektiehjælp.

Der træder imidlertid konstant politikere frem, som tror, de ved bedre end os, der bor her. Politikere, som aldrig selv har levet i et såkaldt ghettoområde eller bare alment.

Den såkaldte ghettolovgivning, som de politikere har skabt, forhindrer reelt vellykket integration ved at forskelsbehandle på baggrund af afstamning.

Ghettostempel ødelægger udviklingen

Ghettostemplingen modvirker den positive udvikling i mit boligområde og andre som det, for stemplet gør det vanskeligere at fastholde og tiltrække mennesker med forskellige baggrunde. Lovgivningen fjerner tusinder af gode og billige boliger, hvoraf en del faktisk er nyrenoverede. Oftest er

Enhedslisten fik kritik for "bare at stå udenfor og råbe" uden at tage ansvar. Men folk mister altså deres bolig uanset, om de får et empatisk klap på skulderen eller en knytnæve i ansigtet på vej ud af døren. Det handler om folks hjem – ikke om den lille indflydelse, som Enhedslisten eventuelt kunne have fået på, hvordan nedrivningerne foregik.

"DER SKAL VÆRE GODT PERSONALE, OG DET SKAL IKKE LIGNE ET BOMBET KRATER"

Mathilde vil have de rettigheder, andre tager for givet. Øverst på listen står retten til selv at bestemme, hvor og med hvem hun vil bo.

Sarah Glerup, Rød+Grøn

Hvor vil du gerne bo? Det spørgsmål drømmer Mathilde Faber Bendtsen om at få. Fordi hun har et udviklingshandikap, må hun nemlig ikke selv bestemme.

- Da jeg skulle flytte hjemmefra, ringede jeg til Borgercenter Handicap for at spørge, om jeg selv kunne bestemme, hvor jeg ville bo. Der fik jeg at vide, at det kunne jeg ikke. For det var noget, som kommunen bestemte, forklarer hun over Zoom.

Et af de steder, kommunen havde i tankerne, har Mathilde ikke meget pænt at sige om:

- Både indefra og udefra lignede det et fængsel. Lejlighederne var små og meget, meget smalle, så jeg fik totalt klaustrofobi af at være der.

For dyrt til førtidspension

Mathilde virker lige så trænet i at give interviews som de fleste politikere, jeg har kendt. Det skyldes nok, at hun til daglig arbejder på Juno, der er et mediehus for unge med handicap. Hendes talegaver betyder, at hun i sidste ende vandt over kommunen og nu bor i en lys toværelses i botilbuddet Vinklen.

» Folk snakker hele tiden om, at vi skal have retssikkerheden tilbage på handicapområdet, men så længe der bare bliver snakket og snakket, så sker der ikke en skid. Jeg kan ikke bare vente på, at der kommer en eller anden... undersøgelse. Jeg vil bare gerne være som alle andre, der har rettigheder. Jeg vil også bestemme over mit eget liv. Jeg kan ikke lide, at andre tager beslutninger hen over hovedet på mig.

Mathilde Faber Bendtsen

- Jeg har altid været lidt rebelsk, ikke? siger hun med et lille smil, inden hun bliver alvorlig og tilføjer, at mange af hendes venner er mindre heldige.

- Det er svært for dem, der ikke har sprog. De kan ikke råbe op, som jeg kan.

Beboerne er heller ikke lige heldige, hvad økonomi angår. For det er typisk enormt dyrt at bo i de botilbud, man får anvist. Oven i husleje og forbrug kommer penge til madordning og en aktivitetskonto. Det løber hurtigt så meget op, at kontanthjælp eller førtidspension ikke rækker.

- Der er nogle stykker på mit bosted, som ikke har pårørende til at hjælpe, som ikke selv kan klare sig økonomisk. De sidder tit bare derhjemme.

Oplevelser sparet væk

Når beboere uden pårørende må sidde hjemme, skyldes det, at mange kommuner har sparet ledsageordninger væk. I teorien skulle bostedets egne ansatte hjælpe beboerne ud i verden, men det kan de ikke i praksis, forklarer Mathilde.

- De må ikke forlade bostedet, fordi de har så mange opgaver dér. Det er et stort dokumentationsshow! Hvis jeg f.eks. har lært at skifte sengetøj, så render de ned og skriver, at "nu har Mathilde lært at lægge sengetøj på". Sådan noget skriver de ned, så Københavns Kommune også kan skrive det ned, siger hun hovedrystende.

Heldigvis kan Mathilde selv tage metroen, men det gælder langt fra alle. Dem, der ikke har pårørende til at ledsage sig - eller til at betale for ledsagere - er ringe stillet. At der er tale om en tendens, bekræfter Jane Jensen, der er sekretariatschef i Udviklingshæmmedes Landsforening (ULF).

- Vores samfund er bygget op, så de af vores medlemmer, der får førtidspension, ofte får de største udgifter, hvis de vil have et fritidsliv. De skal selv betale for en ledsager, hvis det handler om udflugter, som ikke sker med botilbuddet. Vi har f.eks. en ung mand i ungdomsafdelingens bestyrelse. Han kan ikke deltage i møder uden ledsager, men de få ledsagertimer, han får, går til lægebesøg og den slags fornødenheder.

Institutionerne vender tilbage

Botilbud uden hjælp til at komme ud lyder som de institutioner, Danmark formelt afskaffede i 1998. Institutionerne er i praksis vendt tilbage, for mange kommuner bygger atter af-sides botilbud, der stuver op mod 100 mennesker med handicap sammen. FN kritiserede tendensen allerede i 2014 og med god grund.

- ULF er imod kæmpeinstitutioner. Mange bliver bygget i udkanten af byen, hvor der ikke er transport, hvis man vil i

Det er et kæmpe problem, at man ikke kan bo sammen med sin kæreste, en ven, eller hvem man nu gerne vil bo sammen med. Det kan man ikke, så længe der er den lov, der hedder "gensidig forsørgelsespligt". I det hele taget ville det være rart, hvis man fik mere selvbestemmelse i sit eget liv, end man har nu.

Mathilde Faber Bendtsen

biografen om aftenen. Derfor får beboerne ikke mulighed for at deltage i lokalsamfundet, og mange af vores medlemmer er ensomme i store botilbud. Man kan enten være en del af fællesskabet eller udenfor, og mobning er langt mere udbredt, fortæller Jane Jensen.

For Mathilde, der bor med 29 andre beboere, kan især for meget.

- Det er både en god og en dårlig ting, at vi er så mange. Det råben og skrigen, og jeg er meget lydfølsom, så jeg får tit rigtig vedet.

Ret til selv at bestemme

Hvad er god boligpolitik for mennesker med udviklingshandicap? Personalet skal være veluddannet, og botilbuddet må "ikke ligne et bombet krater", men allermest ønsker Mathilde sig selvbestemmelse.

- Det er et kæmpe problem, at man ikke kan bo sammen med sin kæreste, en ven, eller hvem man nu gerne vil bo sammen med. Det kan man ikke, så længe der er den lov, der hedder "gensidig forsørgelsespligt". I det hele taget ville det være rart, hvis man fik

mere selvbestemmelse i sit eget liv, end man har nu. Folk snakker hele tiden om, at vi skal have retssikkerheden tilbage på handicapområdet, men så længe der bare bliver snakket og snakket, så sker der ikke en skid. Jeg kan ikke bare vente på, at der kommer en eller anden... undersøgelse. Jeg vil bare gerne være som alle andre, der har rettigheder. Jeg vil også bestemme over mit eget liv. Jeg kan ikke lide, at andre tager beslutninger hen over hovedet på mig, slutter Mathilde med så meget eftertryk, at jeg håber, politikerne hører hende.

Mathilde Faber Bendtsen er 31 år og næstformand i ULF Ungdom. Hun kalder sig "handikapaktivist" og beder folk sige "mennesker med udviklingshandicap" i stedet for "udviklingshæmmede".

BÆREDYGTIGT BYGGERI ER IKKE EN MULIGHED – DET ER EN NØDVENDIGHED

Byggeriet er en af de allerstørste forurenende bidragsydere til den globale opvarmning.

Balder Johansen, LOGIK & CO.

Byggeriet står for 30 procent af CO₂-udledningen og 35 procent af al affald i Danmark. 40 procent af den energi, vi forbruger, anvendes i bygninger, primært til opvarmning og nedkøling.

I Europa står byggeri for 40 procent af det samlede energiforbrug, 40 procent af materialeforbruget og 40 af kemikalierne. På verdensplan er tallene de samme, ifølge FN's Miljøorganisation.

I dansk konventionelt nybyggeri udgør materialer op mod 80 procent af klimaaftrykket i bygningens levetid. Med andre ord har bygningen fra starten et markant klimaaftryk. Vi belaster altså klimaet, når vi bygger. Det er der-

for, vi bør omlægge hele byggebranchen til bæredygtigt byggeri – gerne baseret på livscyklusanalyser, biobaserede produkter og genbrugsmaterialer, samt ressourceminimerende metoder og godt håndværk.

Byggeriet er en vigtig faktor i den danske økonomi, som en drivkraft for investeringer og arbejdspladser. Det tydeliggøres af, at byggeriet stort set har samme niveau som før corona-pandemien og nu beskæftiger mere end 180.000 personer.

Byggeri som CO₂-lager

Der er to ting, som er helt centrale for den grønne omstilling i byggeriet.

For det første er det primært byggeriet af nye bygninger og større ombygninger og renoveringer, som bidrager negativt til det nationale CO₂-regnskab. Det er, fordi produktionen af materialerne, især cement, stål og mineralbaserede produkter, kræver stort energiforbrug i forarbejdningen. Bæredygtighed i byggeriet har tidligere været domineret af en tilgang, der sigter på at formindske energiforbruget i driften og brugen af bygningerne – med fokus på isolering og energimærkning. I dag er fokus flyttet over mod livscy-

klus-analyser, genbrug og materialer, der binder CO₂ i bygningerne, dvs. træ og andre biobaserede produkter.

For det andet er det vigtigt at have for øje, at for dem, som udfører byggeriet – entreprenører, rådgivere, arkitekter mfl. – så er langt de fleste interesserede i at reducere klimabelastningen og vil gerne tage ansvar for at bygge bæredygtigt. En omlægning til nye metoder og materialer vil ikke påvirke beskæftigelsen negativt. Tværtimod. På sigt er der et stort potentiale i at udvikle det reelt bæredygtige byggeri som en eksportvare, på samme måde som det skete for vindmølleindustrien. Der er allerede en global efterspørgsel på bæredygtige metoder og materialer, der kan anvendes i stor skala.

Fornyelse frem for nedrivning

Der er iværksat en række initiativer, bl.a. partnerskaber mellem universiteterne, entreprenører og rådgivere, som skal udvikle byggebranchen til at minimere ressourceforbruget og genanvende materialer. Og der er fra politisk hold sat rammebetingelser, der skal fremme det bæredygtige byggeri.

Desværre er bygningsreglementet ikke rigtigt fulgt med tiden og er ofte en

» Det, vi behøver nu, er en villighed blandt de store projektere (stat, kommuner, fonde og pensionskasser) til at følge deres egne visioner og målsætninger og udvikle projekter, der er reelt bæredygtige fra udbud til ibrugtagning.

I byggeriet skal bl.a. træ erstatte cement, stål og mineralbaserede produkter, der kræver stort energiforbrug i forarbejdningen.

Foto: Logik&Co.

begrænsning for brugen af bæredygtige materialer. Fokus er stadig på energiforbruget i driften af bygningerne, fremfor den langt større andel af energien, der bruges ved selve opførelsen.

Det, vi behøver nu, er en villighed blandt de store projektere (stat, kommuner, fonde og pensionskasser) til at følge deres egne visioner og målsætninger og udvikle projekter, der er reelt bæredygtige fra udbud til ibrugtagning.

Det betyder upscaling af gamle bygninger i stedet for at rive ned og bygge nyt. Genanvendelse af materialer og brug af produkter, der binder CO₂ i bygningerne (bl.a. træ, træfiber, hør, papir og hamp – ofte restprodukter fra landbruget) og naturlig ventilation, hvor materialerne kan 'ånde'. Det ikke svært, det er bare en anden måde at bygge på, som er inspireret af gammel viden, kombineret med nye innovative materialer og metoder.

LOGIK & CO. er et københavnsk byggefirma, der laver alt fra ophængning af hylder til totalrenoveringer og nybyg af træhuse. Ud over godt håndværk lægger firmaet vægt på bæredygtighed og socialt ansvar.

DANSK VERDENREKORD I GÆLD

Høj gæld i danske husholdninger er usundt for både samfundsøkonomien og klassekampen. Boliggælden udgør langt størstedelen.

Anders Hadberg, økonom

Danske husholdninger har formentlig verdensrekord i gæld. Blandt de avancerede økonomier har danske husholdninger i gennemsnit den højeste bruttogæld i forhold til indkomsten. Den lå i 2019 på ca. 2,5 gange den årlige disponible indkomst.

Udviklingen tog for alvor fart i 90'erne og toppede i bobleårene inden finanskrisen med over tre gange så høj gæld som indkomst. Opbygningen er drevet af boliggæld, som udgør cirka 80 pct. af den samlede gæld. Selvom gælden i forhold til indkomst er faldet noget siden finanskrisen, er den fortsat høj.

Gælden er dog modsvaret af formue i bl.a. bolig og pensioner. Nettoformuen, altså formue minus gæld, er positiv og gennemsnitlig i international sammenhæng.

Gæld og formuer er ujævnt fordelt

Danske husholdningers pensionsopsparing gør, at de er sikret høj indkomst i pensionisttilværelsen og derfor ikke behøver at have betalt al boliggæld ud ved overgangen til pension. Det kan bidrage til højere gæld for ældre årgange.

Det danske realkreditsystem sikrer samtidig en relativt billig finansiering af bolig og øger dermed muligheden for højere gæld. Gælden er også fremmet af liberalisering af boligfinansieringen. Låneformer som afdragsfrie lån, lån med variabel rente og de nu historisk lave renter.

Fordelingen af gælden og formuen er ikke jævn. De rigeste husholdninger har en markant højere gæld end folk på overførselsindkomst og med almindelige lønninger, både i kroner og øre og i forhold til indkomsten. Men stigningen i gæld modsvares af stigning i formuen.

Samtidig er gælden ulige fordelt på tværs af generationer. Førstegangskø-

bere på boligmarkedet må påtage sig en højere gældsbyrde, mens prisstigningerne medfører formuegevinster for øvrige boligejere.

Boliggæld medfører flere problemer

Hvorfor er det et problem at husholdningernes boliggæld er høj?

Det kan være et problem for den finansielle stabilitet, at gælden er høj. I 2020 var halvdelen af nyudlån til højt gældsatte boligkøbere med afdragsfrihed. Samtidig udgør lån med kort rentebinding en betydelig del af boliggælden. Det betyder, at rentestigninger medfører en højere renteudgift for de lånere, som skal refinansiere.

» Danske husholdninger har formentlig verdensrekord i gæld. Blandt de avancerede økonomier har danske husholdninger i gennemsnit den højeste bruttogæld i forhold til indkomsten. Den lå i 2019 på ca. 2,5 gange den årlige disponible indkomst.

Samtidig er pensionsformuen ikke nem at bruge til at dække for eventuelle tab på boligmarkedet. Hvis boligejere bliver teknisk insolvente eller oplever indkomsttab, kan pensionen ikke bare komme i spil. Tab på boligmarkedet risikerer at ramme kreditinstitutionerne og dermed skabe finansiell ustabilitet.

Den store gæld kan også øge nedturen under konjunkturtilbageslag. Efter finanskrisen var forbruget i Danmark underdrejet i en del år. Flere peger på, at den store gæld var medvirkende, fordi mange brugte penge på at nedbringe gæld i stedet for at efterspørge varer og tjenester.

Endelig er det et stort problem for lønmodtagerne, at de bliver afhængige af de finansielle markeder. Det har en stærkt disciplinerende effekt på lønmodtagernes vilje til at kæmpe for bedre vilkår, når der er krav om stabil og høj indtjening for at servicere den store gæld.

MAN SKAL VIDE, HVOR ENS "PYT"-KNAP SIDDER

Bo- og arbejdsfællesskabet Permatopia vil være en del af løsningen frem for en del af problemet. Her tænkes i permakultur, bæredygtighed og – på godt og ondt – beboerdemokrati.

Sarah Glerup, Rød+Grøn

Bjarne, 60 år, sidder på dét, der i corona-tiden har været en aflægger af Enhedslistens økonomikontor. På Zoom-skærmen ligner det et almindeligt, lyst rum, men faktisk er kontoret del af det nyskabende bofællesskab Permatopia nær Karise. I starten af 2018 rykkede 90 familier, 150 voksne og 80 børn, ind i hver sit hus. Halvdelen bor alment, resten i andels- og ejerboliger. Alle hverdage spiser beboerne sammen,

» Vi stod i fællesskab med spaderne i vejret, vi var glade, fordi vi havde gjort noget sammen! Det står i modsætning til livet i København, hvor vi havde mange rigtigt gode venner, men kørte vores egne løb. For mig er det perfekte ved Permatopia, at vi har et "fælles tredje". At vi ikke bare bor sammen, men skal noget sammen og har brug for hinanden.

Bjarne, beboer Permatopia

Foto: Inge Sidenius Petersen

og der er hjemmedyrkede grøntsager på bordet. Det lyder eventyrligt, men har krævet kampe at realisere.

Storkapitalens onde arme

Ideen til Permatopia opstod, fordi en visionær lokalbank stod med et økolandbrug. De satte en permakulturmand og en projektleder til at udtænke et bæredygtigt bofællesskab, og første udkast blev ambitiøst:

- Vi skulle bygge huse af den gode lerjord, vi har her. Vi skulle lave bassiner med fisk, som både kunne rense vores grå spildevand og give os mad på bordet. Det projekt faldt pladask til jorden, for vi var for få, som turde kaste økonomi ind i det. Vi var også for uenige om, hvordan det skulle være.

I stedet allierede banken sig med et almennyttigt boligselskab. Det sikrede økonomi, men medførte andre kompromiser.

- Når man bygger alment, er der strenge krav. Man kan ikke bygge lerklinet eller halmhuse, og man skal bygge på betonfundament.

Og så var der kampene med byggebranchen.

- Vi er en flok amatører, som prøvede at alliere os med professionelle. Så møder man entreprenører, storkapitalens onde arme, og det er faktisk ikke særligt sjovt. Der var et kæmpe arbejde med at få udbuddet gennemtænkt, så en entreprenør ikke kunne udnytte, at der var et eller andet, vi havde glemt, eller som kunne misfortolkes. Man får næsten en fornemmelse af, at det er dét, entreprenører lever af. Det var i hvert fald de klør, vi kom i. Så det endte meget dyrere, end vi forventede, og tingene var ikke perfekte ved afleveringen. Entreprenøren gik konkurs - med sit byggeselskab, forstås. Han gik jo ikke selv konkurs.

Bæredygtighed og det fælles tredje

Alt det, der kan være bæredygtigt ud fra lovgivningen, er bygget bæredygtigt. Der er isoleret med bæredygtige materialer. Permatopia har egen vindmølle, der driver en varmepumpe og leverer strøm til elbiler, landbrug og fællesfaciliteterne, men ikke boligerne.

- Det må man ikke, for husene er på forskellige matrikler. Så skal strømmen ud over nettet, og vi skal have SEAS med i spillet.

Bjarne lyder træt af de mange begrænsende regler. Heldigvis har ingen af dem påvirket Permatopias pilerensningsanlæg i alvorlig grad.

- Der er nogen, der siger, det Nordeuropas største! Vi sender spildevand ud i anlægget, hvor vi plantede 16.000 pilekviste, før vi flyttede ind. Det fylder vel halvanden hektar. Pilen bruger vandet og gror af gødningsværdien. Cirka hvert

andet år fælder vi så halvdelen, fliser det og bruger det som kompost i landbruget. Det hele bevares i kredsløbet. Man kan sige, at vi indirekte spiser vores egen lort, påpeger Bjarne med stolthed i stemmen.

En anden kilde til stolthed er landbruget og frugthaverne, der indgår i den fælles madlavning. Bjarne mindes et foto, der blev taget, da beboerne havde plantet læhegn i frugthaven.

- Vi stod i fællesskab med spaderne i vejret, vi var glade, fordi vi havde gjort noget sammen! Det står i modsætning til livet i København, hvor vi havde mange rigtigt gode venner, men kørte vores egne løb. For mig er det perfekte ved Permatopia, at vi har et "fælles tredje". At vi ikke bare bor sammen, men skal noget sammen og har brug for hinanden.

Fællesskab frustrerer

I teorien skal Permatopia afspejle den danske befolkning, og det lykkes nogenlunde i forhold til aldersfordeling. Til gengæld kan jeg udefra se, at mangfoldigheden halter andre steder. Samtlige nybyggede boliger er ubrugelige, hvis man sidder i kørestol. Her bor tilsyneladende kun ét homopar, få uden etnisk dansk baggrund, og for enlige på understøttelse er Permatopia dyrt.

Selve boformen er heller ikke for alle, fortæller Bjarne. Børnefamilier slipper for daglig madlavning og kan lade ungerne løbe frit, men for enkelte børn bliver det faktisk for meget. For nogle voksne bliver det for meget, at man skal være så mange om at træffe beslutninger.

- Inden jeg flyttede herved, var jeg sikker på, at det kunne give mig masser af glæde og mening. Nu må jeg konstatere, at der også er mange problematiske ting. Rigtig mange kampe i forhold til, hvordan man indretter det, og hvilke behov der skal tilfredsstilles. Det er en dans på roser med torne, siger han.

- Jeg er selv meget dedikeret på permakultur, men mange siger bare "det lyder fint, peace and harmony" uden rigtigt at vide, hvad de taler om. Jeg kunne godt tænke mig, at vi fik læring ind om permakultur. At folk vil stille op til det, at fællesskabet vil lægge økonomi i det. At vi målrettet arbejder på at lave en samlet permakulturplan. Lige nu har vi lidt tilfældige glimt af permakultur, påpeger han.

Især børnefamilierne har nogle gange andre prioriteter.

- Det er diskussioner a la: "Skal der ligge en fodboldbane på det her areal, selvom der blandt andet står nogle freddede orkideer?" Her bliver jeg lidt skuffet over menneskene. Vi har fået 29 hektar til låns. Dem skal vi da forvalte efter alle gode principper! Men der skal også leves et liv her. Det er en balance, vi må slås med.

Vi er en flok amatører, som prøvede at alliere os med professionelle. Så møder man entreprenører, storkapitalens onde arme, og det er faktisk ikke særligt sjovt. Der var et kæmpe arbejde med at få udbuddet gennemtænkt, så en entreprenør ikke kunne udnytte, at der var et eller andet, vi havde glemt, eller som kunne misfortolkes.

Bjarne, beboer Permatopia

Stadig et barn

For nogle idealistiske beboere betyder uenighederne, at glasset er ved at blive tomt, og enkelte er fraflyttet igen. Selv tror Bjarne fortsat, at Permatopia kan blive en succes.

- For mig er glasset ved at blive fyldt. Vi har boet her i tre år, så vi er stadig et barn. Men med 90 familier er det stort og svært, så man skal vide, hvor ens "pyt-knap" sidder. Hvis man prøver at tage ansvar for alt her, så dør man på det, forklarer han.

Holder man derimod ud, er der meget at vinde i bofællesskabet både for klimaet og for den enkelte:

- Det er sjovt og dejligt, at du bare kan gå uden for din dør og komme i dyb samtale med nærmest den første og bedste, du møder. For i bund og grund bor her søde, kloge mennesker, der vil hinanden, slutter Bjarne.

PLADS TIL AT LEVE – IKKE BARE OVERLEVE

Foto: Robert Wade (CC BY-NC-SA 2.0)

Boligen kan øge eller udfordre firkantede kønsroller. Maria fortæller om at opleve familieførøgelse i to vidt forskellige boliger.

Maria Temponeras

Pludselig sad vi der, nybagte forældre, overrumpede og be-sejrede af en totalt konventionel arbejdsdeling. Det var nærmest som om, den var sivet ud af væggene i det lille rækkehus.

Hvordan skete det lige? Fra i årevis at have boet i forskellige bofællesskaber og kollektiver flyttede vi to kommende forældre i lejlighed alene og skulle være en kernefamilie. Det virkede som den rigtigste og mest voksne og forældre-agtige måde at bo på. Jeg var forberedt på gylp, lortebler og søvnløse nætter, men ikke på husarbejdets kvælende tyngde og den isolation, der fulgte med at være en kernefamilie.

Barnets far gik på arbejde, jeg var på barsel. Den skæve arbejdsdeling bredte sig lynhurtigt fra den større andel af børnepasning, som følger med barslen, til også at gælde rengøring, indkøb og madlavning, som blev mit ansvar, og så alt det udendørs praktiske, som var min mands. Da jeg atter startede på arbejde, var formen lagt, og den var svær at lave grundlæggende om på. Vi sad fast i kernefamilieklistret.

Modgift mod rådne strukturer

Mit andet barn fik jeg, mens jeg boede i bofællesskab. Et fællesskab med systemer og aftaler for alt det fælles arbejde. Hvem der vasker fryserne, hvem der tømmer skraldesorteringen, hvem der beskærer frugttræer, skifter tagsten, hvem der vasker lokum og klude. En voksen er en voksen, og alle typer opgaver er fordelt ligeligt, uanset køn. Alle har noget rengøring, alle har madlavning, alle skriver referater, og alle har udendørs opgaver.

Lyder det stramt og kedeligt? Det følte tværtimod fantastisk frisættende. Når man har fri, har man rigtig fri. Når man har tjanser, er det sammen med en makker eller flere, og der er masser af hænder til at tage sig af ungerne imens. Om aftenen kan man sætte babyalarmen til og være sammen med sine bofæller.

Det er som om, de formelle strukturer man bygger, når man bor i fællesskaber, er en vildt god modgift mod de rådne og uretfærdige uformelle strukturer, der ellers vil snige sig ind. Så man får plads til at leve og ikke bare overleve, også som småbørnsfamilie.

» Barnets far gik på arbejde, jeg var på barsel. Den skæve arbejdsdeling bredte sig lynhurtigt fra den større andel af børnepasning, som følger med barslen, til også at gælde rengøring, indkøb og madlavning, som blev mit ansvar, og så alt det udendørs praktiske, som var min mands. Da jeg atter startede på arbejde, var formen lagt, og den var svær at lave grundlæggende om på. Vi sad fast i kernefamilieklistret.

" LEJERE I ALLE EGNE – FOREN JER!"

Mange har bemærket, at fagbevægelsen nu kun organiserer 52 procent af lønarbejderne – men at kun fire procent af lejerne er organiseret i en lejerorganisation, ved nok de færreste.

Lars Dohn, næstformand Lejernes Landsorganisation

Lidt højstemt kan man sige, at den private boligudlejning er klassekampens oversete kampafsnit.

I lønkampen har de fleste holdt skindet på næsen, men i den private boligudlejning er det gået helt galt. Huslejudviklingen her er steget seks gange mere end løn- og prisudviklingen siden 1945. Nu er fortjenesterne så store i den private udlejning, at Goldman Sachs har fundet Danmark lukrativ nok til at opkøbe private lejeboliger for 1,4 milliarder kroner af byggematadoren Rene Birch i Silkeborg. Goldman Sachs har opkøbt ejendomme i Silkeborg, Horsens, Kolding, Viborg og Randers.

I forhold til det ramaskrig, der kom, da Goldman Sachs købte dele af DONG, er det ikke lykkedes hverken for lejerbevægelsen eller Enhedslisten at gøre købet af danske hjem til den skandalesag, det er.

En samlet lejerbevægelse

"Lejerne er luft for de fleste partier", skrev Pelle Dragsted for nyligt i en klumme. Og han har desværre ret. Hvor 40 procent af lejerne i Sverige er organiseret samme sted, er de fire procent organiserede lejerne i Danmark delt op i mindst otte forskellige mere eller mindre "gule" organisationer. Heraf er flere mere forretninger end organisationer.

Jeg glæder mig meget over, at Enhedslisten nu har vedtaget et boligpolitisk program, som slår fast, at partiet arbejder for en samling af lejerbevægelsen. Det må vække til eftertanke i Danmarks Lejerforening, der brød ud af LLO i 1995. I denne organisation må Enhedslistens krav om en samlet lejerbevægelse få følger. Såvel formand som næstformand

og organisationssekretær er mangeårige medlemmer af Enhedslisten.

For igen at citere Pelle Dragsted: "Lejere i alle egne – i det almene som i det private – foren jer. I har en verden at vinde!"

Indfør huslejekontrol

Derudover skal der ske en regulering af lejen i nybyggeriet. Siden 1992 har der været fri lejefastsættelse i nyopførte lejeboliger. Der skal indføres en lejekontrol, så det nyere private byggeri bliver tilgængeligt for flere. Det lykkedes at få indført et huslejestop i Berlin. Et lignende tiltag er der behov for i de store danske byer.

Nu presses den svenske regering til at ophæve huslejekontrollen i nybyggeriet. Vi må opfordre vores svenske søsterparti, Venstrepartiet, til at vælte Löfvens regering, hvis den gør alvor af truslen om at sætte huslejen fri.

Der skal desuden gælde de samme lejeregler i hele Danmark. Boligreguleringsloven, som giver en vis kontrol med lejen (omkostningsbestemt leje), kan undlades af det enkelte byråd, så kun svagere regler gælder. Det er helt oldnordisk, at der ikke gælder de samme regler for lejere i hele landet.

Og så har svindeludlejerne alt for let spil i dag. Der er regler for, hvordan udlejere kan fratages retten til at være udlejer, men de virker ikke og skal derfor strammes gevaldigt op.

PRIVAT LEJE ER OFTE DYRERE – OG DÅRLIGERE

De private lejeboliger er 30 procent dyrere end de almene, viser en sammenligning fra Herning, hvor en bebyggelse består af ens boliger, der henholdsvis er privatejede (Nørreparken: 1023 kr. pr. kvadratmeter årligt) og almene boliger (Egholmen: 708 kr. pr. kvadratmeter årligt).

Samtidig er standarden i de almene boliger ofte langt bedre end hos de private (viceværtfunktion, vedligeholdelse, fraflytningsregninger, vedligeholdelsespligt mv.).

Spekulanterne i Blackstone har ændret administrationselskabets navn til "Kereby". Det bliver deres spekulative adfærd ikke bedre af.

Foto: SUF Nørrebro

Som politisk menneske og ikke mindst som politisk aktivist på venstrefløjens bør du tage ind og se den ganske glimrende udstilling på Arbejdermuseet. Du vil få et historisk perspektiv, men også en forståelse for, hvad der drev og stadig driver aktivister i for- og nutid.

POLITISK AKTIVISME SOM DEMOKRATIETS VOGTER

Arbejdermuseet har for tiden en særudstilling, der retter fokus på venstrefløjens politiske aktivisme fra 1960'erne og frem til i dag. Rød+Grøn har besøgt Arbejdermuseet og udstillingen "Aktivist", der sætter fokus på, hvorfor og hvordan mennesker uden for det formelle parlamentariske og politiske system har præget demokratiet og flyttet holdninger i samfundet.

UDSTILLING

Lars Hostrup Hansen, Rød+Grøn

Den politiske aktivisme har altid været en central del af venstrefløjens selvforståelse. Aktivismen har båret mange kampe fremad og i mange tilfælde ført til sejr. Derfor er en historisk udstilling om aktivisme også en udstilling om en meget vigtig demokratisk metode, der viser, at demokratiet også kan udspille sig på mange andre områder end via de formelle institutioner i samfundet. Den politiske aktivisme kan tilmed være yderst varieret, og det formår udstillingen at vise. Udstillingen kan tjene som inspiration for

nutidens aktivister, der samtidig også kan reflektere over fortidens erfaringer og fejl.

Uretfærdigheden som drivkraft

På udstillingen møder vi 30 ansigter og personligheder, der ud fra deres baggrund og bevæggrunde beretter om, hvad der drev dem ind i den politiske kamp og aktivisme. Det gør både udstillingen personlig, men også mangfoldig og alsidig, da vi stifter bekendtskab med mange forskellige motiver og baggrunde. Fælles for de fleste af aktivisterne er dog, uanset om det er miljøaktivister fra NOAH, rødstrømper eller militante BZ'ere, at det var en grundlæggende oplevelse af uretfærdighed i samfundet, der drev dem i armen på den politiske aktivisme.

Den historie er vigtig at fortælle, dels fordi den fortæller den personlige udlægning af, hvorfor mennesker organiserer sig sammen for at kæmpe for en konkret sag, men også fordi deres historier viser, at det kan nytte at "gøre noget" som almindelige menne-

sker. Aktivisme kan flytte holdninger og i mange tilfælde fungere som en murbrækker i forhold til det formelle politiske system. Folkeligt pres og aktivisme kan presse politikere til at handle. Det giver "Aktivist" gode eksempler på.

Velkendte ansigter og kampen om historien

For de aktivistiske sjæle i Enhedslisten vil flere af de portrætterede aktivister være velkendte. Det drejer sig f.eks. om Sydafrika- og anti-apartheidaktivisten Gorm Anker Gunnarsen, der beretter om kampen mod det racistiske apartheidregime i Sydafrika. Også bogaktuelle Pelle Dragsted fortæller om sin aktivistiske fortid.

En af højrefløjens yndede historikere, Bent Blüdnikow, anmeldte den 12. maj "Aktivist" i Berlingske. Ikke overraskende hævder han, at de mere radikale/militante dele af den politiske aktivisme på venstrefløjens fylder for lidt i udstillingen. Men udstillingen problematiserer rent faktisk, at aktivisme

30 mennesker lægger ansigt til Arbejdermuseets nye udstilling om politisk aktivisme.

Foto: Lars Hostrup Hansen

kan tage overhånd, og "Aktivist" stiller da også selv det retoriske spørgsmål: "Hvor langt vil du gå?". Det er fint at have det perspektiv med – men det er også fint, at fokus i udstillingen er på bredden og de store folkelige kampe, der har fyldt markant mere i perioden og samfundsdebatten generelt end den mere militante aktivisme fra venstrefløjen.

Alt i alt bør du som politisk menneske og ikke mindst som politisk aktivist på venstrefløjen tage ind og se den ganske glimrende udstilling på Arbejdermuseet. Du vil få et historisk perspektiv, men også en forståelse for, hvad der drev og stadig driver aktivister i for- og nutid. Og så kan du opleve en visuelt flot udstilling med fine billeder, plakater og video fra de historiske begivenheder og de mennesker, der tog aktiv del i kampene. En levende udstilling, du bør opleve.

Udstillingen løber frem til juli 2022 og kan opleves på Arbejdermuseet, Rømersgade 22, København K.

PARTIOFFENSIV MED FREMTIDSVISIONER

I februar vedtog hovedbestyrelsen, at vi frem mod kommunal- og regionsvalget i november skal have fokus på at få flere med i fællesskabet med en koordineret partioffensiv.

AKTIVISME

Didde Jacobsen,
organisationsmedarbejder

Hvis Enhedslisten skal have magt, som vi har agt, har vi brug for flere medlemmer. Både dem, der støtter os økonomisk, men i høj grad også de medlemmer, som gennem deres aktivisme og aktive deltagelse bidrager til at styrke vores indflydelse lokalt og nationalt.

Flere med i vores fællesskab

Vi skal have flere med. Derfor har styregruppen for partioffensiven besluttet at igangsætte en kampagne, hvor vi inviterer flere med i vores fælles-

skab. Formålet med kampagnen er dels at vise, hvor mange forskellige mennesker, vi er i Enhedslisten, og dels at tydeliggøre, hvorfor det er vigtigt ikke kun at støtte os, men også at tage skridtet til at blive en del af vores fællesskab. Som en del af indsatsen er der samtidigt fokus på at sikre, at nye medlemmer føler sig velkomne og inddraget på en god og inspirerende måde.

Finanslovskrav med lokal kant

Hovedbestyrelsen og folketingsgruppen arbejder sammen om at finde finanslovskrav, som har betydning lokalt, og som kan være en del af det valgkamps-kickoff, som løber af stabelen den 21.-22. august i Middelfart. Her samles alle vores kandidater og valgkampsaktivister til en inspirerende og farverig weekend, hvor vi sammen skyder valgkampen i gang med et brag. Du kan se mere om programmet og tilmelde dig på mit.enhedslisten.dk.

SÅDAN KAN DU VÆRE MED

Tal med dine kollegaer og venner, som du ved støtter Enhedslisten, men endnu ikke er medlemmer. Ofte er det, der skal til, en invitation til fællesskabet.

Hjælp til under valgkampen i den lokale Enhedslisten-afdeling. Hiv fat i din lokale kontaktperson og hør, hvad du kan hjælpe med. Du skal ikke holde dig tilbage med dine gode idéer! Vi har brug for alle kræfter, når vi sætter alle sejl ind på at male Danmarkskortet rødt og grønt.

Vær med i vores kampagne for at få flere med. Udfyld formularen på vores.enhedslisten.dk/jeg-er-medlem, så bliver du en del af vores billedmosaik til kampagnen.

I august udruller Enhedslisten en kampagne, der skal få flere med i vores fællesskab.

Foto: News Øresund – Sofie Paisley

OVERGREB KRÆVES ANERKENDT OG UNDSKYLDT

Det er i år 80 år siden, at dansk politi arresterede kommunisterne. Nu kræver efterkommerne en undskyldning.

BESÆTTELSEN

Lole Møller, Rød+Grøn

Samtidig med Tysklands angreb på Sovjetunionen den 22. juni 1941 krævede den tyske besættelsesmagt 66 ledende kommunister anholdt i Danmark. Et nidkært og beredvilligt dansk politi internerede 339. De blev indsat i fængsler og arresthuse landet over. Senere samledes de i Horserød- og Frøslevlejren og førtes derfra videre til tyske koncentrationslejre. Nogle kom aldrig hjem.

Det er Horserød-Stutthof Foreningen, der i samarbejde med historiker Albert Scherfig har taget initiativ til at samle efterkommerne, der nu kræver en undskyldning fra statsministeren og regeringen.

» En stat skal erkende sine fejl. Staten har begået et overgreb mod en række borgere, som fik voldsomme konsekvenser for såvel de internerede som deres familier.

Annette Mørk,

Formand for Horserød-Stutthof Foreningen

GRUNDLOVENS § 71

Stk. 1. Den personlige frihed er ukrænkelig. Ingen dansk borger kan på grund af sin politiske eller religiøse overbevisning eller sin afstamning underkastes nogen form for frihedsberøvelse.

Stk. 2. Frihedsberøvelse kan kun finde sted med hjemmel i loven.

Illustration: Maleri af Horserødlejren, Knudaage Larsen

Giver det overhovedet mening at kræve en undskyldning så længe efter?

- En stat skal erkende sine fejl. Staten har begået et overgreb mod en række borgere, som fik voldsomme konsekvenser for såvel de internerede som deres familier, understreger Annette Mørk, der er formand for foreningen.

Ingen stemte imod

De, der kom hjem, var præget af fysiske og psykiske skader efter sult, strafarbejde og tortur.

- Det har påvirket familierne voldsomt. Efter at have læst desperate breve fra pårørende, er jeg ikke i tvivl om, at de har krav på oprejsning og retfærdighed. Det er tankevækkende, at ikke et eneste folketingsmedlem dengang stemte imod eller sagde fra, fremhæver Annette.

Henvendelsen til statsministeren er blevet oversendt til justitsministeren.

- Vi skriver til statsministeren, fordi det er hende, vi vil i kontakt med. Nick Hækkerup svarer, at han tilslutter sig noget Anders Fogh Rasmussen har sagt i Folketinget, som kan opfattes som en undskyldning. Vi mener, at efterkommerne skal inviteres til Horserødlejren, hvor statsministeren selv

skal svare på vores brev og give en undskyldning for den ulovlige internering af flere hundrede landsmænd, siger Albert.

Kommunisterne blev ofret

Tilfangetagelsen af kommunisterne er et af besættelsens uhyggelige kapitler. Især fordi det ikke er tyskerne, der har ansvaret, fremhæver Albert.

- Det var det danske politi, der i årevis havde registreret kommunisterne og deres familier, der udleverede navnelisterne til en fremmed besættelsesmagt. Det var dansk politi, der jagede og anholdte flere hundrede kommunister. Det var et samlet dansk folketing, der vedtog kommunistloven, der med tilbagevirkende kraft legitimerede de ulovlige anholdelser. Og det var en dansk højesteret, der godkendte loven, fremhæver Albert.

Kommunisterne blev ofret, så resten af befolkningen kunne komme nænsomt gennem krigen.

- Jeg forstår godt, at det er ubehageligt for socialdemokraterne og de radikale at blive konfronteret med den del af deres historie. Men for kommunisterne og deres familier er det ikke et glemt eller afsluttet kapitel, understreger Albert.

GLEM ARBEJDERKLASSEN: DET ER PENSIONISTERNE, DER AFGØR NÆSTE VALG

Billedet af pensionisten der sidder på villaterrassen i udlandet med en sundowner og udsigt over bjerge og hav, findes naturligvis. Men virkeligheden for mange seniorer og pensionister i Danmark er mere grå.

SENIORPOLITIK

Enhedslistens Senior- og Ældrepolitiske Udvalg (SÆPU).

40 procent af folkepensionisterne har en økonomisk basis bestående af folkepension + pensionstillæg + ATP. Andre har mere, nogle meget mere, til rådighed i pensionistårene. Det er et gennemgående træk, at de uligheder, der eksisterer i arbejdslivet i form af lønniveau, pensionsprocenter, sundhed og livskvalitet, slår igennem med fuld styrke i pensionisttilværelsen.

Skeln mellem lighed og retfærdighed

Både faglærte og ufaglærte nedslides hurtigt på arbejdsmarkedet. En 30-årig ufaglært mand kan forvente at blive 76,1 år, mens mænd med universitetsuddannelse kan forvente at blive 87,3 år. En forskel på 11,2 år. 60 procent af

de ufaglærte har forladt arbejdsmarkedet som 62-årige.

For Enhedslisten betyder det politisk, at vi skal skelne mellem lighed og retfærdighed, som billedet her på siden illustrerer. At behandle retfærdigt betyder, at ikke alle behandles lige, men at retfærdighed forudsætter ulige behandling.

Enhedslistens Senior- og Ældrepolitiske Udvalg arbejder for at støtte det folketingsmedlem, der har ældrepolitikken som sit ansvarsområde. Dette sker ved, at vi holder møder hvert kvartal. Vi arbejder for at kvalificere Enhedslistens ældrepolitik og gøre den til en integreret del af partiets politik.

Hvad arbejder vi med i SÆPU?

Konkret arbejder vores udvalg med:

- Forbedring af forholdene for de økonomisk dårligst stille folkepensionister gennem forhøjelse af folkepensionens grundbeløb og pensionstillægget. Udhulingen skal tilbagelægges.
- Gratis sundhedsydelser som tandlæge, kiropraktor, fysioterapi og fodpleje for folkepensionister.
- Udvikling af nye boligformer, der skaber fleksible boligovergange for seniorer og ældre (olle-kolle, se-

niorbofællesskaber), med mulighed for tilknytning af hjemmehjælp og hjemmepleje.

- Etablering af bestyrelser på plejehjem, ligesom f.eks. skolebestyrelser.
- En fair og ordentlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet for nedslidte.
- Tilbagerulning af folkepensionsalderen til 65 år.
- Sikre politisk indflydelse gennem organisationer, bevægelser og kommunale ældeerråd.
- At den kommunale pleje og drift af plejehjem kommer på et niveau, vi kan være bekendt i en velfærdsstat.

Husk valg til kommunale ældeerråd i efteråret. Deltag i debatterne. Mød op og stem.

KOM MED I SÆPU

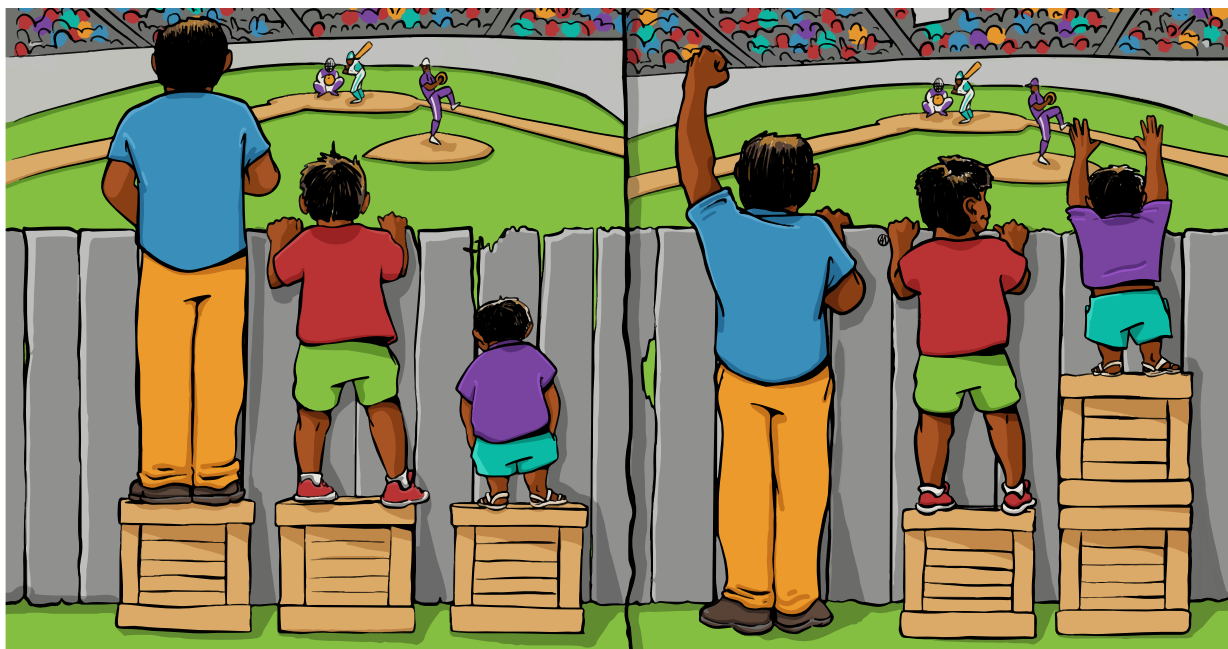
Kontaktpersoner:

Torben Conrad, Lokalfd. Den røde firkant - Indre Nørrebro,
Mail: torben.conrad@gmail.com · Mobil: 28757479

Preben Rasmussen, lokalfd. Aabenraa,
Mail: kirkebakken15@hotmail.com · Mobil: 21 84 33 54

Læs mere på:

www.aeldre.enhedslisten.dk/om-aeldrepolitiskudvalg

At behandle retfærdigt betyder, at ikke alle behandles lige, men at retfærdighed forudsætter ulige behandling.

Illustration: Interaction Institute for Social Change, Angus Maguire

VIRTUELT ÅRSMØDE MED BOLIGPOLITIK I FOKUS

Spredt over hele landet vedtog Enhedslistens delegerede bl.a. et nyt boligprogram. Årsmødet sluttede af med at vælge en række nye folk som spidskandidater og til hovedbestyrelsen.

ÅRSMØDE

Simon Halskov, Rød+Grøn

Blot et halvt år efter Enhedslistens seneste årsmøde (der blev udskudt pga. corona) stod den atter på venstrefløjens "fætter-kusinefest" i pinsen.

Gruppenformand Peder Hvelplund indledte med en åbningstale, hvori han konstaterede, at Enhedslistens medlemmer står tæt sammen – trods den fysiske afstand under pandemien:

– Vi har et fællesskab, der binder os sammen. En fælles tro på, at vi kan skabe en bedre verden, med solidaritet, med humanisme, med lighed, økologisk balance, klimaansvarlighed, medmenneskelighed og en verden uden bomber og kanoner, slog han fast.

Politisk ordfører Mai Villadsen brugte en stor del af sin tale på at stille skarpt på den grønne omstilling.

– Kan I huske, hvordan klimadebat-ten var, da højrefløjten var ved magten? Altså dem, der mente, at de havde taget klimaet alvorligt, hvis de havde tjekket vejrudsigten? Dem som kaldte en kornmark for natur? Og som nærmest troede, at de havde løst klimakrisen ved at tage grønne slips på? Dem er vi heldigvis sluppet af med. Og det er godt for klimaet. Men selv om vi har fået klimalov og mange CO2-reduktioner, så er der rigtig lang vej igen, konstaterede hun og fortsatte:

– Vi skal have et helt klimaneutralt samfund. Hvor vi lever inden for klodens grænser. Med 100 procent økologisk landbrug, rent drikkevand, et hav uden plastik-forurening og masser af plads til naturen i alle afkroge af det her lille land.

Rotation og årsmødefrekvens bevares

Blandt årsmødets centrale debat-temer var rotationsprincippet, der bl.a. betyder, at Pernille Skipper ikke kan stille op ved næste valg. Henning Hyllested anførte et forslag om at lempe reglerne, mens Astrid Vang Hansen talte for at forkorte perioden. De delegerede endte dog med at afvise begge forslag, hvorfor rotationsprincipperne fortsætter uændret.

Hovedbestyrelsen stillede forslag om at aflyse årsmødet i 2023 for i stedet at afholde "Rød-Grønne Dage", med fokus på udadvendte aktiviteter og politikudvikling.

Men også dette forslag blev afvist af de delegerede, der bl.a. efterlyste bedre argumenter for at skære ned på antallet af årsmøder.

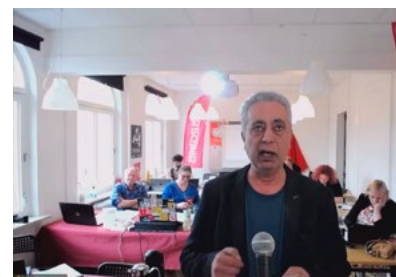
– fortsættes på side 30

» Vi har et fællesskab, der binder os sammen. En fælles tro på, at vi kan skabe en bedre verden, med solidaritet, med humanisme, med lighed, økologisk balance, klimaansvarlighed, medmenneskelighed og en verden uden bomber og kanoner

Peder Hvelplund, Gruppenformand

Mai Villadsen satte i sin årsmødetale fokus på bl.a. kampen for et klimaneutralt samfund.

TODELT GRÆSRODSPRIS

Enhedslisten uddelte i år to græsrodspriser. Den ene gik til "Landsforeningen mod svinefabrikker", der blev stiftet i marts sidste år. Den anden pris gik til Global Aktion, som har eksisteret i 43 år – det meste af tiden under navnet "Afrika Kontakt". Global aktion fik prisen for et vedholdende solidaritetsarbejde og engagement og betydningsfuldt oplysningsarbejde og den vigtige rolle som global vagthund for demokrati og retfærdighed.

Gruppenformand Peder Hvelplund åbnede årsmødet, der igen i år foregik digitalt. Efter tre dages debat kunne Sinem Demir, der er folketingskandidat og medlem af hovedbestyrelsen, sende de delegerede partikammerater hjem med en gejstfyldt afslutningstale.

» Vi skal have et helt klimaneutralt samfund. Hvor vi lever inden for klodens grænser. Med 100 procent økologisk landbrug, rent drikkevand, et hav uden plastik-forurening og masser af plads til naturen i alle afkroge af det her lille land.

Mai Villadsen, Politisk ordfører

SPIDSKANDIDATER TIL FOLKETINGET

1. **Rosa** Lund (København)
2. **Ibrahim** Benli (Sjælland)
3. **Mai** Villadsen (Østjylland)
4. **Søren** Søndergaard (Københavns Omegn)
5. **Rune** Lund (København)
6. **Victoria** Velásquez (Fyn)
7. **Peder** Hvelplund (Nordjylland)
8. **Sinem** Demir (Nordsjælland)
9. **Rasmus** Vestergaard (Sydjylland)
10. **Jette** Gottlieb (København)
11. **Maria** Temponeras (Vestjylland)
12. **Poya** Pakzad (København)
13. **Christine** Lundgaard (Sjælland)
14. **Søren** Egge (Østjylland)
15. **Mathilde** Vinther (Fyn)
16. **Anne** Hegelund (Østjylland)
17. **Aida** Ammary (København)
18. **Eva** Milsted (Sydjylland)
19. **Astrid** Vang Hansen (Nordjylland)
20. **Louis** Jacobsen (Sjælland)
21. **Leila** Stockmarr (Københavns Omegn)

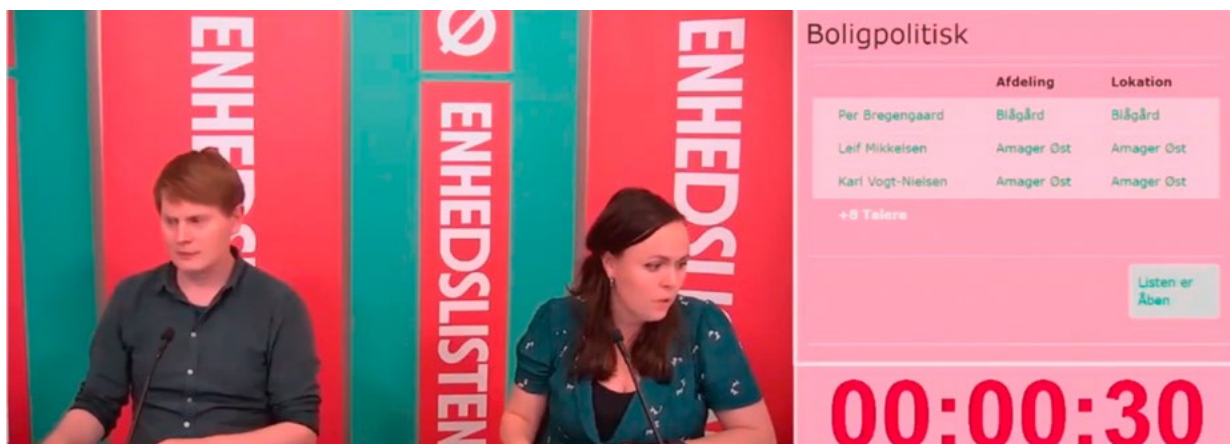
VALGT TIL HOVEDBESTYRELSEN

Kvinder (stemmer i parentes)	Mænd (stemmer i parentes)
Victoria Velasquez (227)	Pelle Dragsted (167)
Pernille Skipper (190)	Morten Riis (165)
Lisbeth Torfing (166)	Jonathan Simmel (147)
Trine Henriksen (161)	Finn Sørensen (139)
Sinem Demir (159)	Louis Jacobsen (133)
Astrid Vang Hansen (144)	Allan Ahmad (124)
Mathilde Vinther (144)	Mikael Hertoft (123)
Aida Ammary (137)	Lasse Olsen (121)
Trine Simmel (135)	Helge Bo Jensen (118)
Maja Albrechtsen (126)	Jonas Paludan (115)
Frederikke Hellemann (113)	Benny Dall (110)
Janne Toft-Lind (69)	Claus Højsgaard (79)
	Bruno Jerup (70)

» Jeg vil gerne takke alle, der tog sig tid til at være med til årsmødet [...]. Digitale møder er hårde, og derfor håber jeg, at vi til næste årsmøde kan være samlet. At vi kan sige: "Hold kæft, vi fik et fantastisk kommune- og regionsvalg". At vi kan danse og synge – og i det hele taget være sammen fysisk.

Sinem Demir, spidskandidat i Nordsjælland

Dirrigenterne holder styr på sagerne under den centrale debat om vores nye boligpolitiske program.

– fortsat fra side 28

Et tredje flittigt diskuteret forslag handlede om retten til automatisk statsborgerskab efter 10 år. Samme idé var udgangspunktet for et borgerforslag, der blev behandlet i Folketinget sidste år, men blev nedstemt. Blandt støtterne til årsmødeforslaget var ungdomspartierne Socialistisk Ungdomsfront (SUF) og Rød-Grøn Ungdom (RGU), mens blandt andre folketingsmedlemmerne Peder Hvelplund og Rosa Lund mente, at det er fornuftigt nok, at man opstiller nogle kriterier for at få statsborgerskab.

Forslaget om automatisk statsborgerskab endte med at blive vedtaget – dog uden et specifikt krav om 10 år. "Der må ligge objektive kriterier til grund for tildeling af statsborgerskab", står der blandt andet i vedtagelsen.

Kandidater delt i øst og vest

Et hovedpunkt på årsmødet var et nyt boligpolitisk program. Programmet, der bærer overskriften "Boligen er en menneskeret", har bl.a. en målsætning om flere almene boliger og bekæmpelse af diskrimination på boligområdet.

Et af de fænomener, som et flertal af de delegerede var enige om at modarbejde, er "fleksibel udlejning", med den begrundelse, at det diskriminerer bestemte grupper. Læs mere om det boligpolitiske program på side 13.

Reglerne for opstilling af kandidater til Folketinget diskuteres efterhånden på alle årsmøder. Det var også tilfældet i år, hvor en række medlemmer foreslog at dele landet op i øst og vest, når kandidater opstilles til Folketinget. Forslaget, der blev båret frem af bl.a. Peder Hvelplund, Finn Sørensen og

Morten Riis, blev vedtaget. Dermed skal vores kandidater fremover vælge, om de vil opstilles i Øst- eller Vestdanmark fremover.

Vedtaget blev også et forslag om en ligebehandlingskomité, der skal sikre en uvildig behandling af sager om krænkelse internt i Enhedslisten. Et forslag om også at give udvalget adgang til fortrolige dokumenter blev dog nedstemt af de delegerede.

Glæder sig til fysisk årsmøde

Ved fordelingen af spidskandidaterne til Folketinget blev det besluttet at placere Mai Villadsen i Østjylland. Dermed stiller Enhedslistens politiske ordfører op uden for København for første gang (se alle spidskandidater på side 29).

Sinem Demir, der blev placeret som spidskandidat i Nordsjælland, rundede det virtuelle årsmøde af, da hun holdt afslutningstalen. Det brugte hun bl.a. til at fokusere på kampen for international solidaritet med ikke mindst palæstinenserne, men også med kvinderne i Polen, der bl.a. kæmper mod strenge abortregler.

– Jeg vil gerne takke alle, der tog sig tid til at være med til årsmødet [...]. Digitale møder er hårde, og derfor håber jeg, at vi til næste årsmøde kan være samlet. At vi kan sige: "Hold kæft, vi fik et fantastisk kommune- og regionsvalg". At vi kan danse og synge – og i det hele taget være sammen fysisk, sluttede Sinem Demir af med at sige.

Enhedslistens næste årsmøde bliver formentlig afholdt i maj næste år. Blandt de centrale diskussioner her bliver partiets EU-politik.

STOR TRAFIKKONFERENCE FOR HELE REGION SJÆLLAND

5. SEPTEMBER KL. 9-16. KØGE

Enhedslisten i Region Sjælland inviterer til stor trafikpolitisk konference. Arrangementet er for medlemmer i Region Sjælland og andre interesserede. Du kan tilmelde dig på vores.enhedslisten.dk.

Udviklingen af trafikområdet på Sjælland går den forkerte vej. Der er kommet flere motorveje, og lokalbanerne er forsømte. Vi vil en anden vej! Vi vil en grøn kollektiv trafik – til gavn for lokale borgere, miljø og klima.

PROGRAM:

9:30 – 9:40: Velkomst v. konferenceudvalget på Køge Nord station.

9:40 – 10:00: Præsentation af Enhedslistens overordnede trafikpolitik v. Henning Hyllested.

10:30 – 10:45: Indskrivning på Køge Handelsskole.

10:45 – 11:05: Oplæg om jernbanenettet v. John Poulsen.

11:05 – 11:25: Oplæg om vejtrafikken v. Willy Karlslund og Peter Bomholt.

11:25 – 11:55: Oplæg om tyndt befolkede områder v. Susanne Flydtkjær.

11:55 – 12:15: Oplæg om færgetrafikken til småøerne v. Dorthe Winther.

12:15 – 12:35: Oplæg om godstransport v. Niels Rolskov.

12:35 – 13:15: Præsentation af el-biler og el-cykler på parkeringspladser v. Trafikpolitisk udvalg.

13:15 – 13:45: Frokostpause og indskrivning til gruppearbejdet.

13:45 – 15:00: Gruppearbejde om oplæggenes konkrete politikområder.

15:00 – 15:30: Pause med kaffe og te.

15:30 – 15:50: Opsamling på gruppearbejdet.

NORDISK SOCIALISME

Oplev eller genoplev Pelle Dragsteds debatter med Finn Sørensen, Per Claussen og Holger K Nielsen om bogen "nordisk socialisme" eller andre vigtige debatter arrangeret af Enhedslistens Politiske Økonomiske Udvalg. Videoerne findes på: politisk-oekonomisk.enhedslisten.dk – og det er tilladt at gå ind på hjemmesiden udefra.

BETALER DU DET RIGTIGE KONTINGENT?

Er du blevet færdig med dit studie, har du fået nyt arbejde eller er du gået på pension? Så kan det være, at dit kontingent skal reguleres. I Enhedslisten betaler vi nemlig efter, hvad vi tjener. Vores kontingentsatser er:

Månedssindkomst (før skat) under 9.000 kr.

– kontingent: 120 kr. pr. halvår eller 60 kr. pr. kvartal (kræver betaling med et betalingskort/MobilePay)

Månedssindkomst (før skat) mellem 9.000 og 19.000 kr.

– kontingent: 300 kr. pr. halvår eller 150 kr. pr. kvartal (kræver betaling med et betalingskort/MobilePay)

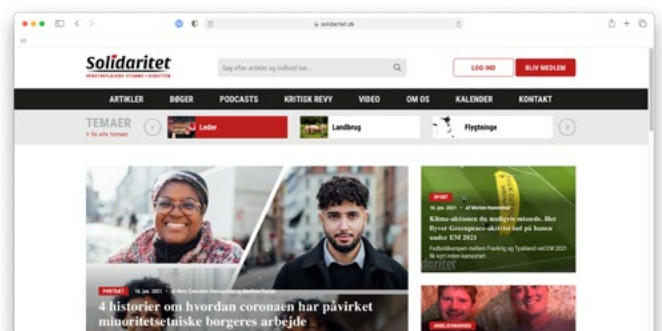
Månedssindkomst (før skat) mellem 19.000 og 25.000 kr.

– kontingent: 595 kr. pr. halvår eller 299 kr. pr. kvartal (kræver betaling med et betalingskort/MobilePay)

Månedssindkomst (før skat) over 25.000 kr.

– kontingent: 730 kr. pr. halvår eller 365 kr. pr. kvartal (kræver betaling med et betalingskort/MobilePay)

Du kan se din aktuelle kontingentsats på mit.enhedslisten.dk. Hvis den skal reguleres, skal du skrive til landskontor@enhedslisten.dk. Vi opkræver næste kontingent den 1. juli.

BLIV MEDLEM AF SOLIDARITET.DK!

Solidaritet er et venstreorienteret debat- og nyhedsmedie på nettet. Det bringer aktualitets- og baggrundsstof om, fra og til hele venstrefløjen 24-7 næsten hele året.

Solidaritet drives af en demokratisk forening, hvis formål er at støtte driften af hjemmesiden og at skabe netværk og diskussioner på tværs af venstrefløjen.

Enhedslisten støtter som organisation Solidaritet som et uafhængigt, socialistisk medie – men vi opfordrer også vores medlemmer til at blive medlem af Solidaritet.

For en stor og stærk medlemsorganisation er den bedste fremtidssikring af en socialistisk og demokratisk stemme i det danske mediebillede.

Indmeldelse i Solidaritet kan ske på: solidaritet.dk/medlem

Medlemstal

Enhedslisten havde den
14. juni 9.545 medlemmer.

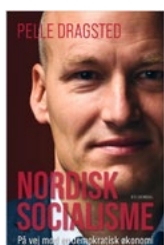

KULTURSTAFETTEN

KULTURANBEFALINGER TIL SOMMERVARMEN

Denne sommer er der politiske kulturoplevelser til både læseheste, museums-gængere og filmelskere. Rød+Grøn giver fire bud på, hvad du kan dykke ned i.

Simon Halskov, Rød+Grøn

BOG:
"Nordisk socialisme"

Vores tidligere finansordfører Pelle Dragsted giver sine bud på, hvordan den fremtidige demokratiske økonomi ser ud. Faktorer som klimaforandringer, finanskriser og stige-

nde økonomisk og social ulighed bidrager alle til, at der er opstået tvivl om den klassiske kapitalistiske økonomi. Idéen om demokratisering af økonomien udspringer også af de ovennævnte udfordringer, men her melder der sig også nye spørgsmål: Er det overhovedet muligt at styre økonomien på en mere demokratisk måde? Hvordan påvirker det ejerforholdene over eksempelvis banker og virksomheder? Og hvordan er det muligt at skabe en økonomi, der bedst muligt tilgodeser den enkelte og deres behov?

BOG:
"Rige børn leger bedst"

Lars Olsen, Sune Caspersen, Jørgen Goul Andersen, Lars Andersen og Niels Ploug har skrevet et afslørende og tankevækkende portræt af det

danske klassesamfund. 41 procent af Danmarks befolkning udgøres af faglærte og ufaglærte. 21 procent i den erhvervsaktive alder er uden for arbejdsmarkedet, og kun 1,6 procent kan betegnes som overklassen. Alligevel har det fåtal af topledere og direktører en massiv magt og indflydelse på samfundet.

"Rige børn leger bedst" viser, hvordan Danmark i høj grad stadig er et samfund, som er dybt opdelt i socioøkonomiske, geografiske, kulturelle, politiske og sundhedsmæssige forskelle.

FILM: "Judah and the Black Messiah"

Shaka King har instrueret den prisbelønnede film om Fred Hampton (spillet af Daniel Kaluuya) – den karismatiske leder af Illinois-afdelingen af græsrodsorganisationen De Sorte Pantere. Han blev dræbt af politiet i 1969. Fred Hampton var yderst populær blandt borgerrettighedsforkæmpere og revolutionære – og tilsvarende upopulær blandt hvide magthavere i USA.

"Judah and the Black Messiah" kan ses i Grand Teatret eller lejes via bl.a. streamingtjenesterne Blockbuster.dk og Viaplay.dk.

UDSTILLING: "Aktivist"

I Arbejdermuseets store udstilling AKTIVIST kan du opleve de seneste 60 års protestbevægelser, folke demonstrationer og engagerede ildsjæle. Du vil møde flere end 30 aktivister, som har viet store dele af deres liv til at kæmpe for en sag, de tror på. Aktivister, som ved at handle selv, har forsøgt at løse de problemer, som de føler, politikerne ikke kan eller ikke vil tage hånd om. Kan du genkende dig selv i deres historie?

Læs meget mere om udstillingen på side 25.

PurePrint® by KLS – Produceret 100 % bionedbrydeligt af KLS Grafisk Hus A/S

EU-artikler er støttet af Europa-Nævnet.